

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation
Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning

Eleonora Vesapuisto

Språkbadslevers uppfattningar om sina språkkunskaper och
språkanvändning

En fallstudie i årskurs fem och åtta

Avhandling pro gradu

Vasa 2020

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ

1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	7
1.2 Material	10
1.2.1 Enkät	12
1.2.2 Språkträd	13
1.2.3 Gruppdiskussion	15
1.2.4 Presentation av informanterna	17
1.3 Metod	17
2 SPRÅKBAD OCH FLERSPRÅKIGHET	19
2.1 Språkbad	19
2.2 Språkbad i Finland	22
2.3 Flerspråkighet	25
2.3.2 Flerspråkighet i användning av sociala medier	27
2.3.3 Forskning i språkbadselevers flerspråkighet	28
3 SPRÅKBADSELEVERNAS UPPFATTNINGAR OM SINA KUNSKAPER I OLIKA SPRÅK OCH ANVÄNDNING AV DESSA SPRÅK	32
3.1 Språkbadselever i årskurs fem	33
3.1.1 Uppfattningar om språkkunskaper	33

3.1.2 Språkanvändning	39
3.1.3 Sammanfattande synpunkter om uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning	42
3.2 Språkbads elever i årskurs åtta	45
3.2.1 Uppfattningar om språkkunskaper	45
3.2.2 Språkanvändning	50
3.2.3 Sammanfattande synpunkter om uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning	52
3.3 Jämförelse av uppfattningar om språkkunskaper och om språkanvändning i årskurs fem och åtta	54
4 SLUTDISKUSSION	58
LITTERATUR	61
TABELLER, FIGURER OCH BILDER	
Tabell 1. Tidigt fullständningst språkbud	23
Figur 1. Studentprovsresultat i svenska av språkbads elever (cirka 166) från Vasa jämfört med normaldistribution	29
Figur 2. Studentprovsresultat i engelska av språkbads elever (cirka 163) från Vasa jämfört med normaldistribution	29
Figur 3. Studentprovsresultat i tyska av språkbads elever (cirka 35) från Vasa jämfört med normaldistribution	30
Figur 4. Adas, Rickard och Karoliinas språkrepertoar	38
Figur 5. Meas språkrepertoar	39
Figur 6. Användning av främmande språk utanför skolan (årskurs 5)	42
Figur 7. Antons och Sirius språkrepertoarer	48

Figur 8. Akus, Paulas och Mineas språkrepertoarer	49
Figur 9. Användning av främmande språk utanför skolan (årskurs 8)	52
Bild 1. Språkträd av en språkbadslev i årskurs fem	14

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö**

Tekijä:	Vesapuisto Eleonora
Pro gradu -tutkielma:	Språkbadsselevers uppfattningar om sina språkkunskaper och språkanvändning. En fallstudie i årskurs fem och åtta.
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Koulutusohjelma:	Kielikylpyopetuksen koulutusohjelma
Valmistusvuosi:	2020
Työn ohjaaja:	Karita Mård-Miettinen

TIIVISTELMÄ:

Tutkimuksen aiheena on kielikylpyoppilaiden näkemykset omasta kielitaidoistaan sekä eri kielten käytöstä. Tutkin kielitaitoa sekä kielikäyttöä kielikylpyoppilaiden omien kokemusten ja tulkintojen kautta. Tavoitteena on selvittää mitkä kielet kielikylpyoppilaat kokevat itselleen tärkeiksi. Tarkastelen erityisesti kielikylpykieli ruotsin asemaa kielikylpyoppilaiden elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Lisäksi pohdin jatkuvan digitalisaation merkitystä kielikylpyoppilaiden omiin näkemyksiin osaamiensa kielten tärkeydestä.

Aineistoni koostuu neljän viidesluokkalaisen sekä viiden kahdeksaluokkalaisen kielikylpyoppilaiden vastauksista. Tutkimus on toteutettu osana Mård-Miettinen ja Björklundin (2015) tutkimushanketta ”Flerspråkighet i språkbåd”. Tutkimus perustuu kyselylomakkeen, kielipuun ja sen selitysosien sekä ryhmähaastattelun kautta saatuun aineistoon.

Analysoin aineiston ensin ikäryhmä kerrallaan, jonka jälkeen vertailin ikäryhmiä keskenään yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien löytämiseksi. Tulokset osoittavat, että kielikylpyoppilaat arvioivat oman kielitaitonsa olevan korkealla tasolla. Kielikylpyoppilaat kokevat osaavansa vähintään kahta kieltä mutkitta, useimmat myös kolmatta sekä useampaa. He kokevat suurimmaksi osaksi kielten osaamisen tärkeäksi ja hyödylliseksi. Erityisesti englannin kielen rooli digitalisaation myötä korostuu kielikylpyoppilaiden vastauksissa. Tutkimuksessa nousi esiin, että kielikylpykieli ruotsi nähdään hyödyllisenä kielenä nyt muttei kuitenkaan välttämättömänä tulevaisuutta ajatellen.

AVAINSANAT: Språkbåd, flerspråkighet, uppfattningar, språkkunskaper, språkanvändning

1 INLEDNING

I denna avhandling pro gradu koncentrerar jag mig på språkbadslevers uppfattningar om sina kunskaper i de olika språk och hur de rangordnar de olika språken både i sin nuvarande vardag men också i framtiden samt i vilka situationer de använder dessa språk. Forskningsmaterialet består av enkätsvar, visualiseringar av den språkliga vardagen och två gruppdiskussioner med språkbadslever i årskurserna fem och åtta.

De olika delmaterialen har tidigare använts av bland annat Karita Mård-Miettinen och Siv Björklund och rapporterats i artikeln ”Monimuotoinen monikielisyys: yhes lausees saattaa olla ihan helposti kolmee eri kieltä. Kurkistus kielikylypyoppilaiden kielimaailmaan” (Mård-Miettinen & Björklund 2018) och Salla Kaski i hennes kandidatavhandling ”Språkbadslevers språk användning i olika kontexter” (Kaski 2019). Deras resultat visade att informanterna använde flera språk både i skolmiljön men speciellt utanför skolan. Enligt dessa undersökningar kändes det naturligt för informanterna att använda flera språk i sin vardag. I min undersökning granskar jag materialet i sin helhet för att få en djupare insikt i hur uppfattningar framträder i de olika delmaterialen.

Mitt intresse för ämnet väcktes genom mina erfarenheter som före detta språkbadslev. Jag har själv upplevt språkbad som en berikande faktor i mitt liv. Både från ett språkligt perspektiv men också från det kulturmässiga perspektivet. Språkligt har språkbad stöttat min språkliga utveckling under hela mitt liv, det vill säga att språkbad har lärt mig att använda språk modigare utan att vara rädd för så kallade språkliga fel i min yttrande. Kulturmässigt har jag fått äran att bekanta mig med finlandssvensk kultur och genom det också fått livslånga vänskaper. Språkbad har dessutom varit en stor del av mitt liv och en av byggstenar till min personlighet. Det har rört sig allt från att gå i en språkbadsgrupp i daghem för att senare gå på en språkbadsklass i skolan till att själv studera till språkbadsklasslärare vid Vasa universitet. Under mina studier vid Vasa universitet har jag också genomfört didaktiska kurser vid Åbo Akademi och byggt på min didaktiska synvinkel som klasslärare. På grund av allt detta vill jag i denna undersökning fokusera på att öppna upp språkbadslevers uppfattningar om sina språkkunskaper samt

språkbadselevernas tankar om och framtidsbehov av de olika språk som de anser att de kan. Jag är speciellt intresserad av att få reda på ifall det som jag själv har upplevt som en språkbadselev när det gäller främmande språk som en rikedom, är kännetecknande för elever i språkbad. Med detta menar jag synsättet på språk som berikande faktorer istället för en belastning. Eller om det är en individuell åsikt.

Denna studie är också en fortsättning på min kandidatavhandling (Rosing 2019) där jag undersökte språklärarnas uppfattningar om språkbadets inverkan på språkinlärning. Alltså om språklärarna anser att språkbadet har en positiv eller negativ inverkan på inlärningen av främmande språk jämfört med reguljär undervisning. I min kandidatavhandling fick jag som resultat att språkbad har en positiv inverkan på inlärning av främmande språk. Enligt språklärarna var elever som gick i språkbad enhälligt mer positiva till främmande språk och mer motiverade att lära sig ett nytt språk. Mot denna bakgrund vill jag se ifall mina informanter i denna studie ser också den positiva inverkan av språkbadet när det gäller inlärning av främmande språk samt om informanterna upplever att språkbadsspråket svenska har en stor roll i deras framtid, det vill säga om informanterna ser nytta av att kunna flera språk och specifikt att kunna sitt språkbadsspråk. Även den Europeiska kommissionen har tagit ställning till denna fråga på en mer internationell nivå, var de definierar att alla Europas medlemsstater skall främja flerspråkighet i skolorna genom att erbjuda inlärning till minst två språk utöver elevernas modersmål (European Commission 2005). Detta har vidare forskats av Siv Björklund och Irmeli Suni (via Mård-Miettinen Björklund 2011) som undersökt vad språkbadseleverna anser om flerspråkigheten jämfört med elever i reguljär undervisning. (Mård-Miettinen & Björklund, 2011: 160–166) Deras studie visade att eleverna i språkbad identifierade sig som en flerspråkig person medan eleverna i reguljär undervisning refererade oftast till sig själva som en tvåspråkig person, vilket ansågs vara ett tecken på att för flerspråkigheten är naturligare än för språkbadselever elever i reguljär undervisning.

Övriga orsaker till att utföra denna undersökning är mitt intresse för det konstant mer digitaliserade samhället vi lever i och hur detta inverkar vårt vardagliga liv och speciellt vårt språkbruk. Har den konstant utvecklande digitaliseringen en påverkan på elevernas syn på olika språk eller till och med på deras språkkunskaper? Det kommer att vara

intressant att se om tyngdpunkten har skiftat från de språk som de lärt sig först i skolan till de språk som de eventuellt har blivit vana vid att använda i vardagen genom populära sociala medier, speciellt bland barn och ungdomar (som till exempel Instagram, TikTok eller Snapchat) samt andra sociala konstruktioner (som till exempel spel, chatforum eller tv-program), som oftast fungerar och baserar sig på engelskan som lingua franca (ett språk som personer med olika modersmål talar för att bli förstådda av varandra, engelskan fungerar oftast som lingua franca i dagens samhälle) (Svenskarna och internet 2018: 48–60).

1.1 Syfte

Mitt syfte med denna avhandling pro gradu är att studera språkbadslevers uppfattningar om sina språkkunskaper och sin språkanvändning. Jag valde detta tema på grund av mitt intresse för språkbad som en undervisningsmetod. Jag vill speciellt se på ämnet genom språkbadslevers erfarenheter och uppfattningar om deras språkanvändning och flerspråkighet, på grund av att jag som en före detta språkbads elev har också erfarenheter inom språkbadsutbildning. På grund av att flerspråkighet är en del av språkbadet och vi lever i en konstant mer digitaliserad värld, kändes det naturligt att koppla ihop dessa också i min avhandling. Jag är intresserad av att se om det finns någon synlig orsak till varför eleverna upplever deras språkkunskaper så som de gör. Jag studerar hur eleverna rangordnar sina språk, det vill säga vilket språk de anser att de kan bäst samt vilket språk de anser att de kan minst och vad detta beror på enligt eleverna. Jag fokuserar speciellt på svenskans (språkbadsspråket) samt engelskan (lingua franca språket i sociala medier) roll i elevernas svar.

Utöver det är jag intresserad av elevernas ordval och sätt att kommunicera i en gruppdiskussion om sina språk, det vill säga hur eleverna rangordnar de språk som de kan när de är i en gruppdiskussion i en relation till de gjort det i en individuell enkät och en visualisering. Påverkar informanternas varandras svar och i så fall hur? Jag fokuserar mig på hur eleverna motiverar sina påståenden, detta sker i analysen av användning av språk. Jag kommer också att se på ifall informanternas åsikter och uppfattningar angående deras

språkkunnigheter förändras i de olika delarna av denna studie, det vill säga att jag kommer att jämföra enkät-, språkträd samt svaren på gruppdiskussionen. Om svaren förändras, blir förändringen positiv eller negativ? Detta på grund av att jag vill se informanternas svar i olika kontexter.

Mina forskningsfrågor är:

1. Vilka språk upplever informanterna som viktiga både nu och i framtiden och hur motiverar de rangordningen i sina individuella uppgifter och i gruppuppgiften.
2. Vilka språk rapporterar informanterna att de använder i skolan och i sin vardag utanför skolan?
3. Vilka skillnader och likheter finns det mellan uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning mellan elever i årskurs fem och åtta?

Jag svarar på dessa forskningsfrågor med analys av material som samlats in med enkäter, visualiseringar i form av språkträd och med gruppdiskussioner. Mitt antagande gällande enkätsvar är att finska är informanternas starkaste språk. Detta på grund av att det är varje informants modersmål och därmed det dominanta språket i informanternas liv. Jag förutsätter att femte klassisternas näst starkaste språk är svenska och engelska för åttonde klassister. Detta på grund av att eleverna har börjat studera svenska i ett tidigt skede av deras skolgång, som då blir det dominanta språket i skolmiljön. Däremot ökar kontakten med sociala medier, och även engelskan, bland åttonde klassister. Svenska har också varit det första främmande språket som eleverna har kommit i kontakt med (i skolmiljön) och troligtvis det ett av första språken de har använt i vardagen, om man bortser deras modersmål. I och med detta ser jag svenskan som en stark punkt i en femteklassares liv.

Ifall det uppstår ett tredje språk (ett främmande språk) så anser jag att det tredje språket antagligen kommer vara engelska för femteklassister och svenska för åttondeklassister. Detta på grund av att i dagens samhälle förekommer alla typer av digitala apparater, applikationer och videospel. Som jag redan har nämnt grundar sig informationen i dessa

digitala apparater oftast på engelska. Därför anser jag att också engelskan är i en stor roll i elevernas vardag.

Mitt antagande är att eleverna i årskurs fem kommer att rangordna svenskan högt i deras språkkunskaper på grund av deras erfarenheter med språket. Svenskan har varit och är den dominerande språk i språkbad tills årskurs fem (tabell 1 i kapitel 2.2). Jag antar att eleverna i årskurs åtta bedömer att de kan målspråket svenska på en högre nivå och har därför också ett bredare och mer mångsidigt synsätt när det kommer till språkkunskaper, men jag antar att dessa elever inte kommer att värdesätta svenskan så högt som de värdesätter engelskan på grund av deras ökade erfarenheter med sociala medier eller konkreta erfarenheter som till exempel en resa utomlands, ett sommarjobb där ett främmande språk använts eller motsvarande. Jag antar att elever i båda årskurserna kommer se på svenskan som ett skolspråk som inte har vidare koppling till deras dagliga vardagsliv. Jag anser dock att eleverna kommer att koppla ihop kunskapen av ett visst språk med tiden de har varit i kontakt med språket, det vill säga ju längre eleven har studerat språket desto bättre anser hen att hen kan språket.

Mitt antagande av gruppdiskussioner är att eleverna nedvärderar sina språkkunskaper på grund av grupstrycket och rädslan över att prestera framför klasskamraterna. Detta antar jag att kommer att synas i den diskussion som gäller flerspråkighet, det vill säga att eleverna anser att de kan färre språk än vad som de har benämnt i enkät och rapporterat i språkträdsdelen. Trots detta förutsätter jag att eleverna kommer att ange att de är enhälligt flerspråkiga. Vidare kommer eleverna antagligen också att skilja starkt mellan uppfattningar om sina kunskaper i olika språk och nyttan med de språk som de kan. Jag antar att det inte finns en stor skillnad mellan de olika könen utan elevernas åsikter kommer att fördelas på ett neutralt sätt.

Mitt antagande gällande elevernas svar på deras visualisering av deras språkanvändning i ett språkträd är att eleverna visar starkt att de använder de tre språken på grund av samma orsaker som nämndes ovan. Jag antar att det också uppkommer andra språk i språkträdet än vad det gör i enkätdelen. Detta på grund av att i språkträdsuppgiften skall informanterna också förklara var de använder de språk som de nämner. Därför anser jag

att eleverna troligen inte kommer att nämna ett språk som de inte själv kan kommunicera med i verkligheten och därmed kommer språkrepertoarer i språkträdet vara mindre än vad det är i enkäten. Jag anser att eleverna använder engelska dagligen genom sociala medier och andra teknologiska apparater så som tv, dator och spel (Huhtanen 2016: 9). Populärkultur speciellt bland ungdomar är mycket Amerika/USA centrerad på grund av att en stor del av sociala medieplattformar ursprungligen är från USA och följaktligen har mest kulturmässigt amerikanskt innehåll som till ett exempel TikTok, Instagram och Snapchat. Detta leder till att lingua franca i dessa medieplattformar är engelskan, vilket i sig kommer att förstärka och öka elevernas användning av engelska (Crystal 2003: 2–24) samt hur eleverna ser på nyttan av att kunna språket engelska med tanke på deras framtid. En till faktor är den alltmer digitaliserade världen och om informanternas ålder har en påverkan på användningen av ett visst språk genom olika sociala medier. Kontakten med olika språk genom sociala medier, specifikt engelskan, med tyngdpunkt i de digitala verktygen som eleverna bemöter i vardagen.

1.2 Material

Materialet för min avhandling pro gradu är insamlat i projektet "Flerspråkighet i språkbad – 2015" som fokuserar på språkbadelevers språkanvändning i olika kontexter. (Mård-Miettinen & Björklund 2015) Projektets material utgörs av enkätsvar, språkträd med förklaringar och gruppdiskussioner. Informanterna i projektet är språkbadselever i årskurserna fem och åtta. Jag har valt att analysera informanter som har tagit del av både enkäten, språkträdet och gruppdiskussionen och uteslutit de informanter som har deltagit bara i en del av studierna. Detta för att uppnå en bredare inblick till elevernas uppfattningar om sina språkkunskaper och språkanvändning.

Jag analyserar och diskuterar enkätsvar av fyra elever i årskurs fem och fem elever i årskurs åtta samt språkträd och dess förklaringar av samma elever och två gruppdiskussioner. En gruppdiskussion hålls mellan elever på femte årskursen och en gruppdiskussion mellan elever på åttonde årskursen. Jag fokuserar på elevernas

språkkunskaper och deras värdering av språken de behärskar. Jag fokuserar även på deras användning av språk i både skolmiljöns synvinkel och i vardagen utanför skolan, samt vilken nytta de anser att dessa språk har för deras framtid. Allt material som jag använder i denna undersökning är i skriven form på finska.

Informanterna har finska som modersmål och på grund av detta går de i ett svenskt språkbud för finskspråkiga. Även om informanterna kan ses som en homogen grupp har de trots allt olika erfarenheter och tankar gällande sin språkanvändning. Detta anser jag som en berikande faktor i mitt material, det vill säga att det ger flera olika synsätt på temat i min undersökning och specifikt från en elevsynvinkel. Med tanke på att undersökningens ändamål är att studera elevernas uppfattningar av deras språkkunskaper och tankar kring dessa språk, får man också en bredare synvinkel på temat både genom elevernas likheter men desto mera genom skillnader. Jag presenterar enkätens, språkträdets och gruppdiskussionens form nedan. Instrumenten finns även som bilagor.

Längden på enkätsvar och svar på språkträdet varierar inte märkvärdigt; alla svar är rätt lika när det gäller svarslängden. Det som varierar i materialet är längden av gruppdiskussioner; eleverna i årskurs fem diskuterar betydligt längre än eleverna i årskurs åtta, som sammanfattade svaren mer effektivt. Jag anser att detta beror på att elever i åttonde klass har större förmåga att ge komprimerad information än vad femteklassister har.

I min analys av svaren fokuserar jag på hur eleverna rangordnar olika språk samt hur de ser de olika språkens nytta för dem i framtiden. Jag kommer också att se hur eleverna agerar i ett gruppdiskussionstillfälle, det vill säga om eleverna på grund av grupptrycket kommer att förändra sin syn om sina språkkunskaper, från det som de har svarat i den individuella enkäten eller språkträdet och dess förklaringar.

1.2.1 Enkät

I detta avsnitt presenterar och diskuterar jag enkätsfrågorna. Enkät svar som ingår i mitt material är insamlade genom en kort enkät som består av tre delar med en öppen fråga per del. Genom öppna frågor får forskaren en innehållsrikare syn på information än genom flervalfrågor. På det viset försäkrar forskaren att informanternas uppfattningar och åsikter kommer fram neutralt. Användningen av en enkät snabbar också på intervjuprocessen och ger möjlighet att få en mer precis samling av information. Enkäten understryker att intervjusituationen är jämställd genom att ge samma utgångspunkter åt varje informant. Enligt Holopainen och Pulkkinen underlättar och förnabbar användningen av enkäter genomgången av insamlat material. (Holopainen & Pulkkinen 2012: 42–45) I enkäten som använts i denna studie kommer också informantens kön och årskurs samt informantens namn fram (namnet har dock ändrats i resultatredovisningen för att försäkra informanternas anonymitet). I enkäten besvarar eleverna på frågor som berör deras språkkunskaper. Fokus i frågorna ligger starkt på deras uppfattning om sina språkkunskaper.

Den öppna frågan i del A lyder: *Mitä kieliiä ostaat?* där eleven ska ange vilka språk hen anser sig kunna. På grund av att denna undersökning grundar sig på informanternas uppfattning om deras språkkunskaper står denna fråga i en märklig roll för min undersökning. Som kritik till uppställningen av frågan anser jag att forskarna inte har gett en grund för vad kunnande innebär till exempel utvärderingsskalor i den gemensamma europeiska referensramen (GERS). (Skolverket 2009) Om det hade funnits en grund skulle svaren också varit mer jämförbara med varandra och på det sättet hade analysen varit mer jämlik.

Öppna frågan i del B lyder: *Laita osaamasi kielet järjestykseen sen mukaan mitä ostaat mielestäsi eniten, toiseksi eniten jne.* där informanterna ska rangordna hens kunskaper i de språk som hen har nämnt i del A. Genom att ha denna fråga både i enkäten, och en motsvarande fråga i gruppdiskussionen, får jag vetskap om till vilken grad omgivningen och sällskapet förändrar informanternas svar när det gäller rangordning av olika språk. Viktigt med denna fråga är också att den hänvisar till den föregående frågan och stödjer

analysen av A-delen. Den gör analysen av informantens egna antaganden i del A tydligare.

Öppna frågan i del C lyder: *Perustelee, miksi osaat tiettyä kieltä eniten, toiseksi eniten, jne.* där man får reda på hur informanten tänkte när hen rangordnade de olika språken i B-delen. Genom denna fråga får man också reda på vilken värdegrund informanten har för sin rangordning av de olika språken. Spelar språkets inlärningsmiljö någon roll för rangordningen av språk eller har omgivningen och den sociala samhörigheten betydelse för rangordningen? Uppskattar informanterna språk som lärts in i en skolmiljö som viktigare eller sätter de mer värde på de språk de använder i vardagen, till exempel i sociala medier?

1.2.2 Språkträd

Språkträdet är en intervjumetod som är grundad av Anna-Lena Östern för att få ett sätt att analysera informanternas egna metareflectioner gällande sina språk. (Östern 2000) Språkträd som intervjumetod genomförs med grundprincipen att informanten själv kan konstruera en bild som de anser att passar in i deras liv. På det sättet påverkas informanterna inte av medmänniskor, det vill säga till exempel en intervjuare. (Westerlund 2009: 7–9)

I språkträdsuppgiften ligger fokus på var eleverna använder sina språk. Språkträdsuppgiften var delad i två delar. Anvisningen informanten fick i den första delen lyder: *Piirrä oma kielipuusi seuraavalle paperille. Mieti mitä kieliä käytät esimerkiksi koulussa (välitunnit, oppitunnit), kotona, harrastuksissa & vapaa-ajalla, kavereiden ja sukulaisten kanssa, lukiessani kirjoja, käyttäessäsi mediaa (esim. tv, lehdet, internet, puhelin, sosiaalinen media), pelatessasi... Voit piirtää puuhun myös lisää oksia ja lisätä myös muita kielenkäyttötilanteita. Merkitse eri kielet eri värein taulukon mukaisesti.* där informanterna ombes färglägga språkträd med olika färg som symboliserar de språk hen

använder i olika situationer. Genom denna uppgift fick informanterna visa deras uppfattningar om deras språkanvändning i olika kontexter.

Anvisningen informanten fick i den andra delen lyder: *Kerro jotain piirtämästäsi kielipuusta (esimerkiksi viidellä lauseella).* Genom denna uppgift ser man hur informanterna själva har uppfattat det de har föreställt. Genom att forskarna har fastställt en del användningskontexter har varje informant samma startpunkt inför uppgiften. I bild 1 finns ett illustrerande exempel av ett språkträd ur informantmaterialet.

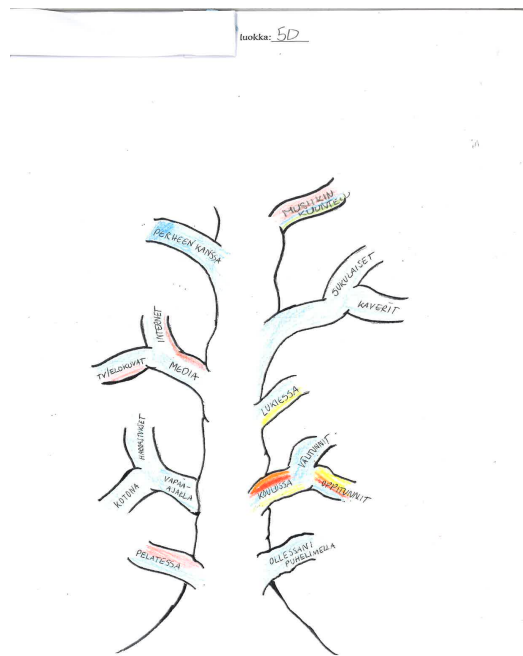

Bild 1. Språkträd av en språkbadslev i årskurs fem

Informanten i årskurs fem har i bild 1 färglagt trädets grenar med olika färger för att föreställa var och med vem olika språk används. I bild 1 ser man också hur informanten har fyllt i den tomma grenen med en egen text ”musiikin kuuntelu”, detta för att visa att hen lyssnar på musik på främmande språk.

1.2.3 Gruppdiskussion

Det tredje delmaterialet i min studie utgörs av gruppdiskussioner. Eleverna diskuterade fem frågor i grupper på 4–5 personer. Diskussionerna spelades in med en mp3-spelare av en forskare och har transkriberats för analys. I gruppdiskussionen ligger fokus på de språk som eleverna benämner samt elevernas attityder till dessa språk.

Vid datainsamling fick elevgruppen se de fem frågorna en i taget, så att en elev åt gången svängde på ett av frågepappren och läste upp frågan. Den första frågan lydde: *Mitä kieliä uskotte tarvitsevanne tulevaisuudessa? Perustelkaa, miksi ajattelette näin.* och berörde informanternas språkanvändning i framtiden och hurdana värdesättningar informanterna har till de olika språken enligt deras uppfattningar om språkets behov i framtiden. Svaren i denna fråga stöder gruppdiskussionens första del, det vill säga vilket samband det finns mellan språken eleverna anser sig kunna och vilken nytta de ser med att kunna olika språk i framtiden.

Den andra frågan lydde: *Miittikää alla kuvattuja tilanteita. Miittikää, mitä teette... a) jos ette ymmärrä riittävästi toisen puhetta, kun kommunikoitte kielikylpykielellä tai vieraalla kielellä? b) jos ymmärrätte vain osan lukemastanne kielikylpykielestä tai vieraskielisestä tekstistä? c) jos kirjoittaessanne kielikylpykielellä tai vieraalla kielellä ette muista jotain sanaa tai ette muista miten se kirjoitetaan? d) Kertokaa joku oma esimerkki kohtien a), b), ja c) tilanteista.* och behandlar elevernas strategier då de möter ett språk som de inte kan. Svaren på denna fråga ingår inte i min analys som berör uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning i olika kontexter.

Den tredje frågan lydde: *Kuvitelkaa, että olette tekemässä ryhmätyötä/teemätyötä jollain tunnilla. Mitä kieliä käytätte, kun teette ryhmätyötä/teemätyötä... a) biologian tunnilla (årskurs fem) /kemian tunnilla (årskurs åtta), b) englannin tunnilla, c) historian tunnilla, d) espanjan/saksan tunnilla (årskurs fem) ranskan/espanjan/saksan tunnilla (årskurs åtta) ja e) äidinkielen tunnilla.* och handlar om elevernas uppfattningar om deras språkanvändning under specifika skollektioner som är på olika språk. Denna fråga stödjer

elevernas svar i studiens andra delar, det vill säga enkät- och språkträddelen genom att visa hur eleverna använder sina språk i skolmiljön.

Den fjärde frågan lydde: *Tarkastelkaa alla olevaa tekstiä. Lukekaa teksti ensin itseksseen. Miettikää sitten yhdessä mistä tekstissä puhutaan? Onko siinä tuttuja sanoja? Päätelkää yhdessä.* Och innehåller en text som är på ett främmande språk (holländska) som eleverna inte behärskar. Denna fråga kommer jag enbart använda som stöd till min analys av andra delar, eftersom jag vill koncentrera mig på hur eleverna själva anser att de kan olika språk, istället för hur eleverna sedan i verkligheten använder dessa språk och vilka taktiker eleverna använder för att kommunicera med främmande språk. Svaren på denna fråga ingår alltså inte i min analys som berör uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning i olika kontexter.

Den femte och sista frågan lydde: *a) Millainen on mielestänne monikielinen ihminen? Perustelkaa. & b) Oletteko itse mielestänne monikielisiä? Miksi/miksi ette?* och berör elevernas uppfattningar om begreppet ”flerspråkig person” och deras tankar kring sin egen flerspråkighet samt motiveringar till dessa. Denna fråga anser jag som en av de viktigaste frågorna i min undersökning. Genom svaren på den får jag reda på hur eleverna anser att man definierar en flerspråkig person och ifall de anser att de själva är flerspråkiga. På grund av att eleverna ska diskutera denna fråga får jag också en inblick i elevernas uttalade tankar om sina språkkunskaper, det vill säga om eleverna anser att de kan de språk som de har angett i enkätsvaren och i språkträdsuppgiften.

Gruppdiskussionen har genomförts enbart med hjälp av frågor i pappersform, utan en intervjuare. Tanken bakom detta sätt att ha en gruppdiskussion är att skapa en trygg miljö för informanterna att diskutera deras åsikter och uppfattningar kring dessa frågor utan att bli påverkad av en vuxen som är med i diskussionen. På detta sätt kan jag analysera inverkan av jämnåringar på elevernas svar. (Byers & Wilcox 1991: 63–65)

1.2.4 Presentation av informanterna

I min avhandling pro gradu har jag sammanlagt nio informanter från årskurs fem och åtta. Från årskurs fem har jag fyra informanter: en pojke, Rickard och tre flickor, Karoliina, Ada och Mea. Från årskurs åtta har jag fem informanter: två pojkar, Anton och Aku samt tre flickor, Siru, Minea och Paula (namnen på informanter är fingerade för att försäkra informanternas anonymitet)

Elevernas föräldrar har gett tillstånd till denna forskning. Jag har inte personligen varit i kontakt med informanterna utan använder mig av material från projektet ”Flerspråkighet i språkbad” som samlats in under 2015. Varje informant har deltagit i ett tidigt fullständigt språkbad ända sedan daghemmet.

1.3 Metod

Som analysmetod i denna undersökning använder jag mig av kvalitativ innehållsanalys. Min undersökning är en kvalitativ undersökning eftersom jag undersöker enskilda människors personliga erfarenheter och uppfattningar. I en kvalitativ undersökning samlar man information av en begränsad mängd informanter (Widerberg 2002: 15). Jag valde att använda en kvalitativ metod i min undersökning på grund av att jag har en begränsad mängd material, det vill säga materialet från en tidigare undersökning.

I analysen av enkätsvaren fokuserar jag på hur eleverna rangordnar sina språk och vilka faktorer som påverkar rangordningen. Jag analyserar också varför informanterna anser att de kan språken de anser sig kunna. I analysen av språkträdsdelen fokuserar jag på att identifiera hur eleverna illustrerar och motiverar sin språkanvändning. Jag presenterar alltså inte elevernas språkträd utförligt, utan koncentrerar mig på den skriftliga produktionen där eleverna givit motiveringar till det färglagda i språkträdet. Med detta kan jag jämföra elevernas uppfattningar om deras språkkunskaper i enkätsvaren, i gruppdiskussionen och deras språkanvändning. Jag identifierar om svaren stödjer och skiljer sig från varandra, samt diskuterar vad som är orsakerna bakom likheterna och

skillnaderna i elevernas svar i dessa tre delmaterial (enkätsvar, språkträd och gruppdiskussioner). Vidare jämför jag hur eleverna rangordnar sina olika språk i enkäten och vilken syn de har i gruppdiskussionen om vilka språk som är nyttiga för dem i framtiden.

Jag har delat in resultatredovisningen i tre olika delar enligt mina forskningsfrågor. I den första delen analyserar jag uppfattningar om språkkunskaper och rapporterad språkanvändning hos eleverna i årskurs fem utgående från deras enkätsvar, språkträd och gruppdiskussioner. I den andra delen presenteras motsvarande resultat för eleverna i årskurs åtta. I den tredje och sista delen jämför jag de ovannämnda resultaten med varandra för att identifiera likheter och skillnader mellan de två årskurserna. På detta sätt kan jag analysera om åldern eventuellt påverkar uppfattningarna om språkkunskaper och användning av språken hos språkbads elever. I detta skede diskuterar jag också vad det är som inverkar på dessa skillnader och/eller likheter. Jag valde att analysera materialet enligt årskurs för att kunna gå djupare in på likheter och skillnader mellan informanterna, både inom en och samma årskurs men också mellan de två årskurserna. Som sist sammanfattar jag resultaten.

2 SPRÅKBAD OCH FLERSPRÅKIGHET

I detta kapitel öppnar jag upp både språkbad som en undervisningsmetod i allmänhet och specifikt en undervisningsmetod i Finland, samt flerspråkighet som begrepp och flerspråkighetens koppling till språkbad och det konstant mer digitaliserade samhället. Jag börjar med att presentera begreppet språkbad samt språkbadet som ett undervisningsprogram i avsnitt 2.1. I avsnitt 2.2 går jag djupare in i språkbadet i Finland. Därefter i avsnitt 2.3 behandlar jag begreppet flerspråkighet samt dess koppling till språkbad och språkbadselever. Till sist i avsnitt 2.3.1 diskuterar jag digitaliseringens inverkan på flerspråkigheten.

2.1 Språkbad

Språkbad är ett frivilligt undervisningsprogram och det finns inga andra antagningskrav än att man inte har målspråket (språkbadsspråket, i detta fall svenska) som modersmål (Laurén 1995: 18–20). Handikapp eller inlärningssvårigheter av något slag begränsar inte intagningen till språkbad. Tvärtom har det bevisats att språkbad som ett undervisningsprogram kan stödja personer med inlärningssvårigheter på ett helt annat sätt än vad reguljär undervisning kan. Dock som Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi och Skinnari (2017) konstaterat i deras studie *Språkbad i Finlands kommuner – Utredning om språkbad i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning* finns det också kommuner som gör intaget till språkbad väldigt noga när det gäller personer med inlärningssvårigheter eller andra bekymmer. (Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2017: 45)

För att språkbadet skall fungera skall gruppen vara språkligt homogen, vilket betyder att alla skall vara nybörjare med språkbadsspråket, det vill säga inte kunna språkbadsspråket alls eller kunna ytterst lite före språkbadet börjar (Sjöberg & West 2017: 6). Tack vare detta kan eleverna stödja varandra i språkinlärning och tala finska sinsemellan även då kunnigheten till svenska ökar (Sjöberg & West 2017: 5–6). På så sätt stödjer språkbadet även deras modersmålsinlärning (Lauren 1999: 91–94). På grund av att språkbad är ett

valfritt program är familjerna ofta engagerade i barnets skolgång samt inläring, vilket kan vara en bidragande orsak till att språkbadet fungerar så bra som det gör (Lauren 1998: 39–41).

Det finns tre olika typer av språkbad, beroende på när barnet börjar i det. Det första är tidigt språkbad. I tidigt språkbad börjar barnet i språkbad när hen är 3–6 år gammal. Den andra typen är fördröjt språkbad där barnet börjar i språkbad när hen går i fjärde eller femte klass. Den sista typen av språkbad är sent språkbad där eleven börjar i språkbad när hen går i högstadiet (Bergroth 2015: 4). Språkbad kan också klassificeras i partiellt eller fullständigt språkbad. I det fullständiga språkbadet använder man enbart målspråket (språkbadsspråket) som undervisningsspråk under de första åren i språkbadet, medan i partiellt språkbad ges undervisningen från början både på målspråket (språkbadsspråket) och barnets modersmål. (Lauren 1999: 23) Språkbadsforskningen har visat att inläringen av språk delvis är ihopkopplad med tiden som inläraren aktivt varit i kontakt med språket, det vill säga hur länge inläraren har studerat på målspråket. Därför är det tidiga fullständiga språkbadet den mest populära och framgångsrika av de olika typerna av språkbad. (Lauren 1999: 24)

I språkbad tillägnar sig eleverna det nya språket genom så autentiska situationer som möjligt. Alltså på samma sätt som de har tillägnat sitt förstaspråk (modersmål). Inläringen sker inte enbart genom att läsa svensk grammatik, utan genom att använda språket i konkreta och vardagliga situationer. (Buss & Lauren 2008) Till exempel lär sig eleverna svenska genom omgivningslära, det vill säga att eleverna lär sig svenska samtidigt som de tillägnar sig ny information om ämnet. På det sättet är målen för undervisningen i språkbad både att få kunskaper i ämnesinnehållet och i språket. Bedömningen i språkbad grundar sig inte enbart på att korrigera varje grammatiskt fel eleverna gör, utan bedömningen grundar sig mest på innehållet (stoffet) med fokus på språklig utveckling (elevens språkkunskaper) och balansen mellan dessa två aspekter. Detta ställer också krav på språkbadslärarna som på samma gång ska fungera som klasslärare och konstanta språkliga modeller för språkbadselever. (Bergroth 2015: 3)

Utöver att språkbad stödjer elevernas modersmål under språkbadundervisning, stöds också elevernas kulturella identitet. Fastän eleverna går i språkbad där undervisningen sker på ett annat språk än vad eleverna har för modersmål, stöds också elevernas kulturidentitet på grund av att gruppen i språkbad är homogen och varje elev har ungefär samma kulturbakgrund. Förutom det får eleverna också att bekanta sig med en ny kultur, i detta fall finlandssvensk och svensk kultur. Att få en helt ny kultur så att säga "på köpet", så som man får finlandssvenska och svenska kulturen i språkbad, kallas för berikande inläring. (Bergroth 2015: 4–6) Mari Bergroth (2015) beskriver detta i sin bok "Kotimaisten kielten kielikylpy" på följande sätt:

Kielikylpyoppilaan kulttuuri-identiteetti: Kielikylvyn tavoitteena on antaa kielikylpyoppilaalle mahdollisuus omaksua uusi kieli ja tutustua uuteen kulttuuriin ja sen perinteisiin, ilman että oma äidinkieli tai mahdollisuus äidinkielen kulttuuri-identiteetin kehittymiseen kärsii. Kyseessä on siis rikastava kielenoppiminen.

I språkbad åskådliggörs undervisningen ofta på visuellt sätt med hjälp av till exempel matriser, bilder och/eller videosnuttar. Dessa används speciellt i de lägre årskurserna. På detta sätt kan eleven koppla ihop den nya informationen med någonting konkret. Språkbadundervisningen stödjer alltså inläringen med alla sinnen (eleven ser, hör, skriver samt pratar på språkbadsspråket). I språkbad varierar man också mycket mellan olika undervisningsstilar; det är sällan man endast studerar från läroböcker under timmarna, utan eleverna har oftast någonting annat som de sysslar med på samma gång, till exempel ett kollage. Detta på grund av att det inte finns många läroböcker gjorda för språkbad, utan lärarna måste oftast vara kreativa i sina undervisningsmetoder och anpassa de material som de har tillgång till och metoder som de lärt sig. Detta visar tydligt hur litet undervisningsprogram språkbad är i Finland i jämförelse med vanlig reguljär undervisning, i och med detta lönar det sig inte ännu att göra egna läroböcker för språkbad.

Då man varierar undervisningen får man med större sannolikhet ett undervisningssätt som fungerar bra för olika typer av inlärare i olika situationer. (Harju-Luukkainen 2010: 29–31) Som sagt fungerar lärarna i språkbad också konstant som språkmodeller för eleverna

och hjälper eleverna med deras språkutveckling. Man kan se detta i till exempel korrigerande av språkbadslevers yttrande eller genom att läraren varierar mellan olika typer av lärarfrågor: display (frågor där läraren redan vet svaren före hen har ställt frågan) eller referentiella frågor (frågor där läraren inte vet svaren före hen har ställt frågan). (Flyman Mattson 2017: 145–163)

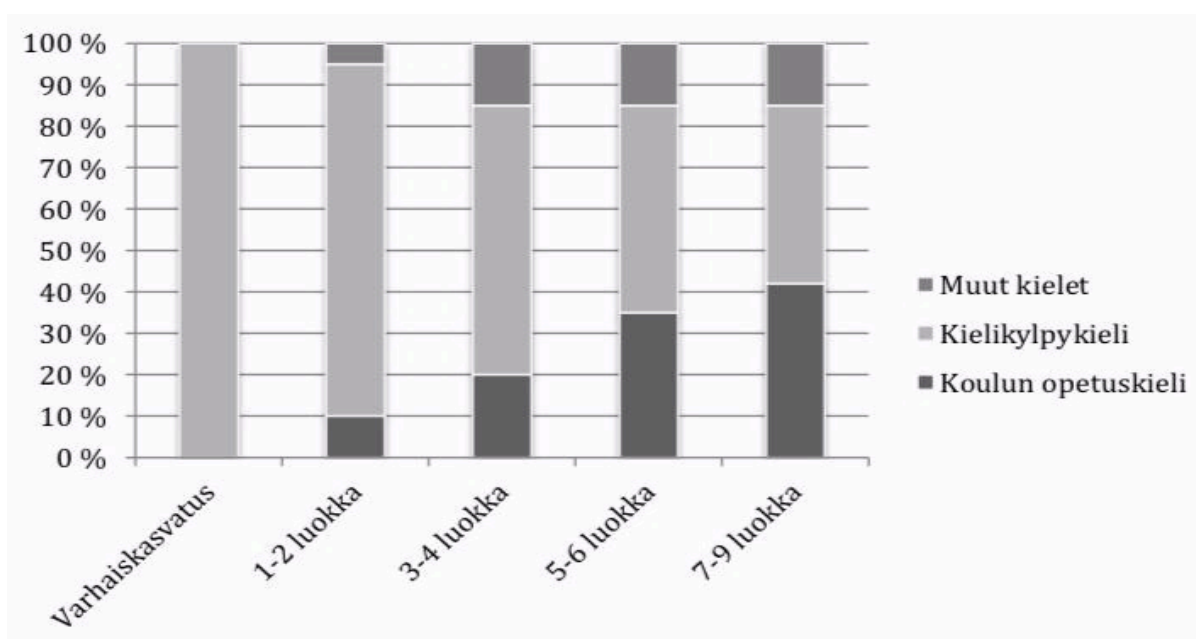
2.2 Språkbad i Finland

I Finland genomförs språkbadet med samma principer som reguljär undervisning: småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundskoleundervisning. (Bergroth 2015: 1–4) Läroplanen för undervisningen i språkbad är den samma som för reguljär undervisning. Tidigt fullständigt språkbad är den enda typen av språkbad som tillämpas i Finland (Lauren 2000: 41). Det tidiga fullständiga språkbadet är också den formen av språkbad som informanterna i min undersökning har varit med om.

Språkbadet introducerades i Finland i slutet av 1980-talet, tack vare professor Christer Laurén vid Vasa universitet som tillsammans med sin fru bekantade sig med språkbadet i Kanada. Laurén ansåg att språkbad skulle vara ett passande program för att stöda Finlands tvåspråkighet. (Bergroth 2015: 25–27) Man kan påstå att med hjälp av Laurén kom språkbad till Finland tack vare aktiva föräldrar i Vasa som ville förstärka tvåspråkigheten med hjälp av språkbad. (Laurén 1998: 82–86)

I språkbad lär sig eleverna att läsa och skriva först på språkbadsspråket och därefter på sitt modersmål. Denna metod används på grund av att inläringen av läs- och skrivkunskaper upptar tidsmässigt en stor del av undervisningen i början av skolgången. För att undervisningen i språkbad skall ske mestadels på målspråket är det naturligt att använda språkbadsspråket för läs- och skrivundervisningen, som kommer att vara, och är, dominerande under elevernas tid i grundskolan. (Buss & Lauren 1998: 7). Detta antyder att språkbadsspråket lärs in genom autentiska situationer.

Barnen i Finland börjar i tidigt fullständigt språkbåd senast när de är fem år gamla. Undervisningen sker under de första åren enbart på svenska (tabell 1). Vanligast är att i årskurs ett introduceras undervisningen på modersmålet (finska) och på ett främmande språk (engelska). Detta kan dock variera mellan orter. För att kunna kalla ett undervisningsprogram för språkbåd måste minst 50% av undervisningen vara på språkbådsspråket genom hela programmet (Bergroth 2015: 4). På grund av att språkbådsspråket främst kommer från skolan (eleverna har inga tidigare erfarenheter av språkbådsspråket innan språkbådet börjar) säkrar man också att språkbådsspråket inte kommer att ta över modersmålet. Dock ska språkbådslärarna uppmuntra språkbådselever att även använda språkbådsspråket utanför skolan. Dessutom stöds modersmålet under hela grundskolans gång. (Bergroth 2015: 21)

Tabell 1. Tidigt fullständigt språkbåd (Bergroth 2015: 7)

Som tabell 1 visar kommer ett fjärde språk in i undervisningen antingen i årskurs tre eller fyra, beroende på orten. Efter det hålls det främmande språket kvar under hela skoltiden, fastän språkbådselever har en chans till att senare under skolgången utelämna ett språk (kan inte vara språkbådsspråket, modersmålet eller engelska), välja till fler språk eller byta det fjärde språket till ett annat främmande språk. Eleverna kan alltså i lågstadiet ha upp

till tre eller fyra språk. (Kangasvieri, Miettinen, Palviainen, Saarinen & Ala-Vähälä 2011: 21) Detta i grov jämförelse med elever i reguljär undervisning, som vanligast lär sig det första främmande språket från årskurs tre (från och med år 2020 från årskurs ett) och det andra främmande språket från årskurs fem och framåt. (Bergroth 2015: 6–9) Elever i reguljär undervisning kan välja ett fjärde språk först i högstadiet, jämfört med språkbads elever som i detta skede kan välja sitt femte eller till och med sjätte språk. På grund av detta har språkbads elever ett mer tillämpat tillfälle till inläring av fler främmande språk under sin grundskoletid än vad elever i reguljär undervisning har.

Språkbads språket är elevernas dominanta undervisningsspråk fram till årskurs fem (tabell 1). På grund av detta kommer jag i min studie att analysera om detta har en inverkan på hur eleverna rangordnar sina språk. Efter det ökar modersmålsundervisningen samt undervisningen i främmande språk proportionellt. I och med detta ökar även kontakten med de andra främmande språken i skolvärlden samtidigt som kontakten med språkbads språket minskar, vilket i sig kan vara en orsak till att språkbads språkets värde kan sjunka hos eleverna. Kontakten med de andra främmande språken ökar inte enbart i skolmiljön utan också i elevernas vardag, det vill säga de digitala verktyg som eleverna använder på sin fritid.

Språkbads undervisningen genomförs med att byta undervisningsspråket i de olika ämnena under programmets gång. Målsättningen är att undervisa i alla skolämnen på både språkbads språket (svenska) och på skolans undervisningsspråk (finska) minst en termin under grundskoleåren, oavsett vilken årskurs det handlar om. Dock undervisar man inte samma ämne på flera olika språk samtidigt. Samma innehåll i ett ämne undervisas inte två gånger, varken på språkbads språket eller på skolans undervisningsspråk, utan undervisningsspråken varierar i olika årskurser. Med hjälp av denna metod utvecklar man elevernas kunskaper i att överföra information från ett språk till ett annat, det vill säga informationen är inte bunden till ett visst språk utan lagras i elevernas minne som språkoberoende information. På detta sätt garanterar man också utvecklingen av elevernas ordförråd i både språkbads språket och modersmålet. (Lauren 1999: 23–25) Fastän språket i undervisningen av ett skolämne kan variera från årskurs till årskurs, följer

man ändå regeln ”en person – ett språk”, det vill säga att en lärare undervisar språkbads elever på endast ett språk. (Lauren 1999: 23)

Grundtanken med språkbad i Finland är inte att uppfostra översättare i språkbadsspråket, utan att uppfostra språkbads elever på ett språkligt sätt så att språkbads eleverna kan använda språkbadsspråket i autentiska och vardagliga situationer. (Bergroth 2015: 22) På detta sätt säkras man att språkbads eleverna kan ha användning av språkbadsspråket även efter skolgångens slut och ha stor nytta av sina språkkunskaper, inte enbart språkbadsspråket utan också andra främmande språk. Utöver detta är tanken med språkbadet att ge ett positivt intryck av målspråket samt dess kultur. Vidare vill man med språkbad visa eleverna nyttan med språkbadsspråket och andra främmande språk på ett konkret sätt (Lauren 1999: 135–137), det vill säga att förstärka elevernas motivation till att lära sig nya språk.

När jag refererar till språkbad i denna undersökning refererar jag till ett svenskt språkbadsprogram där finskspråkiga elever lär sig svenska. Alltså individer med majoritetsspråket lär sig minoritetsspråket genom språkbad (Laurén 1999: 20–30). När jag i denna undersökning skriver om språkbadsspråk hänvisar jag till svenska.

2.3 Flerspråkighet

Flerspråkighet är ett mångfacetterat begrepp som kan betraktas från olika synvinklar och perspektiv. I detta avsnitt öppnar jag upp hur begreppet flerspråkighet kan definieras på olika sätt. Jag analyserar också digitaliseringens roll i flerspråkighet. Flerspråkighet är en självklarhet när det gäller språkbad, det vill säga språkbadets grundprincip är att stödja språkbads elevens språkliga utveckling både i modersmålet, språkbadsspråket samt andra främmande språk. När man pratar om individens flerspråkighet refererar man ofta till individens språkrepertoar, det vill säga variationer i individens språkkunskaper. Alltså vilka språk individen kan.

2.3.1 Definitioner av begreppet flerspråkighet

Kurhila (2019) definierar en flerspråkig person som en person med förmågan att hantera och agera på flera språk än bara två. Ifall personen kan hantera och agera på enbart två språk kallas hen för tvåspråkig istället för flerspråkig (Kurhila 2019). Kurhila (2019) anser vidare att individen inte behöver ha en särskild behärskningsnivå i sina tre eller flera språk för att kalla sig flerspråkig. Språken behöver inte enbart förekomma i skolmiljön, utan personen kan ha bekantat sig med, och lärt sig, sina språk var som helst och kalla sig själv för flerspråkig.

På grund av att både flerspråkighet och språkkunskap är flexibla och tolkningsbara begrepp, kan det ibland vara svårt att skilja dessa två åt. Språkbruk är även förknippat med det intima, det vill säga vårt känsl bruk, samtidigt som det är ideologiskt laddat. I språkdebatter uttrycks ofta ett begär efter enhetlighet, enkelhet och enspråkighet. Som om enspråkigheten skulle erbjuda en enkel lösning på alla svåra och mångfacetterade problem i samhället. Verkligheten ser emellertid annorlunda ut. Det är naturligt för en stor del av människor att använda två eller flera språk i sin vardag, även om samhället inte alltid erkänner att detta stämmer. Orsaken till att samhället inte vill erkänna detta är att det inte ännu finns tillräckliga färdigheter att bemöta en flerspråkig vardag. (Grönstrand & Malmio 2011: 7)

Flerspråkighet är också bundet till orten. Individer som bor på orter där det uppkommer flera språk i den sociokulturella miljön är troligtvis mer intresserade av, och engagerade i, att lära sig flera språk än individer som bor på orter där enbart ett språk styr hela orten. Detta kan synas i personers attityder till dessa språk. En person som är intresserad av främmande språk är också mer öppen för inläringen av främmande språk, medan en person som är motstridig till de språk som hen inte än behärskar är oftast mer trångsynt för inläringen av främmande språk. (Baker & Wright 2017: 110–112) Eleverna som jag analyserar i min studie är bosatta i en stad där flerspråkigheten är en del av vardagen och även syns i gatubilden. Jag anser att detta bara kan ha en positiv inverkan på deras inställning till språkbadspråket. Fastän en stad kan vara flerspråkig betyder det dock inte

att alla individer som befinner sig i staden skulle se staden eller sig själva som flerspråkiga, eller flerspråkigheten som en berikande faktor.

På grund av att flerspråkighet inte bara kan ses på individnivå, men även på en samhälls nivå, blir det allt svårare att sätta specifika ramar för flerspråkighet. Detta är en tung politisk fråga i dagens läge, som också Grönstrand och Malmio (2011) konstaterar i sin bok "Både och sekä että, Om flerspråkighet monikielisydestä". Särskilt det svenska språket och dess ställning i Finland är en konstant politisk fråga, som dyker upp inför varje politiskt val.

Inläringen av språk kan ske formellt eller informellt. Med informell inläring menas inläring som sker utan stimulering av en utomstående lärare, medan med formell inläring hänvisar man till inläring som är styrd av en utomstående lärare. En skillnad mellan de ovannämnda inlärningsätten är att den ena är systematisk och planerad (formell) medan den andra (informell) sker utan vidare planering. (Laurén 2008: 143)

2.3.2 Flerspråkighet i användning av sociala medier

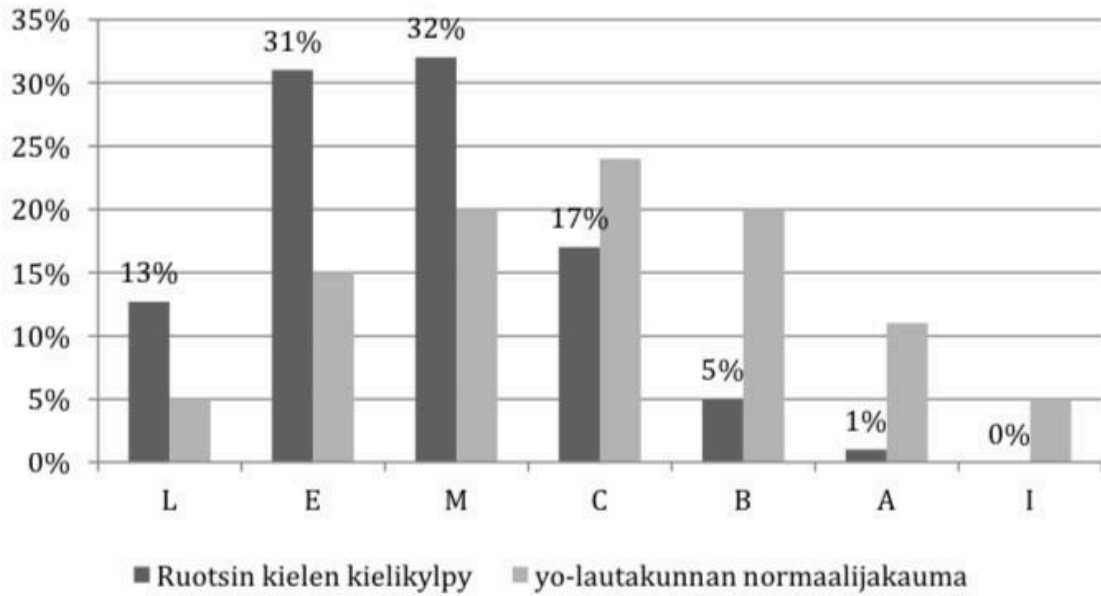
Flerspråkighet i sig har också förändrats under tidens gång. Världen har teknologiserats radikalt under de senaste trettio åren (genom publiceringen av internet och alla dess egenskaper), vilket har en stor inverkan på flerspråkighet. Det har blivit allt lättare att lära sig flera språk genom spontana situationer, på grund av internet där människor lätt kan kommunicera med andra människor oberoende distans eller språkgränser. På grund av att fenomenet internet skapats av engelskspråkiga, är internet för det mesta engelskspråkigt. Detta leder till att lingua franca på de största sidorna (som till exempel Facebook, Twitter och Reddit) på internet är engelskspråkiga i grunden. Därför lär sig majoriteten av populationen engelska varken på egen hand eller med hjälp av utomstående personer. Genom internet har också kodning uppkommit och tar ställning som ett helt nytt språk. Begreppet flerspråkighet har alltså fått en helt ny nivå genom världens digitalisering.

Speciellt dagens ungdomar, som är den första generationen som vuxit upp under digitaliseringens tid, är aktiva när det gäller användning av sociala medier. I sociala medier är ungdomar både de som blir påverkade av informationen, men också de som skapar ny information och påverkar andra människor. (Mesh 2009: 51–60) Fastän engelskan står i en stor roll när det gäller dagens sociala medier och digitaliseringen, tar också flerspråkigheten en större ställning i dagens samhälle genom sociala medier. Det vill säga att det är allt lättare att kommunicera med personer runtom i världen med vilket språk som helst, på grund av olika typer av översättningsmöjligheter som är tillgängliga för alla som har tillgång till internet. Sociala medier ger också ungdomar en ny möjlighet att påverka dagens samhälle och dess olika angelägen.

2.3.3 Forskning i språkbadslevers flerspråkighet

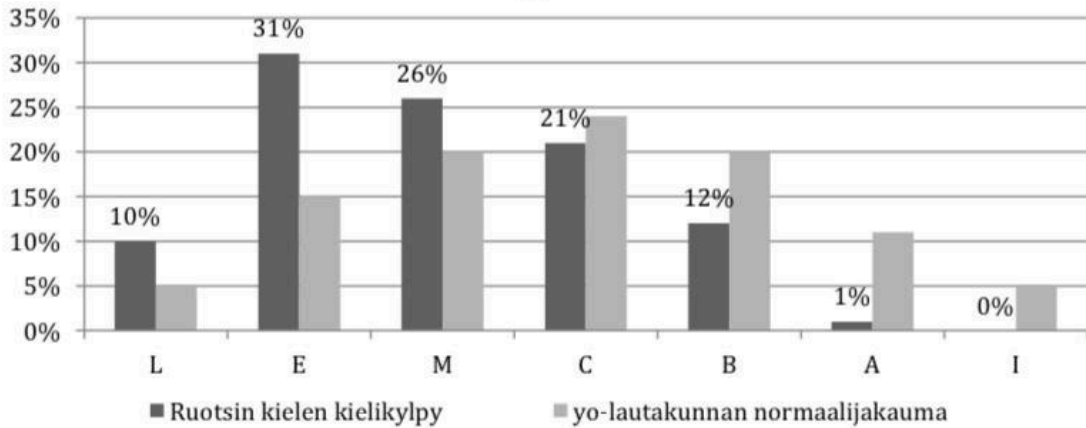
Syftet med tidigt fullständigt språkbud från flerspråkighetssynvinkeln är att ge eleverna chansen att utveckla sin flerspråkighet. Detta genom att stödja elevens språk- och kulturidentitet, samt språkkunskaper, i fler språk än bara elevernas modersmål och språkbadspråk. (Bergroth 2015: 21–22) Studierna har visat att språkbadslever presterar bättre i språkprov än vad elever från reguljär undervisning gör. Ett exempel på detta syns i tabellerna 2–4 från Mari Bergroths (2015) rapport *Kotimaisten kielten kielikylpy* vilket visar att språkbadslever har större färdigheter när det gäller språkkunskaper inför studentprov.

Ruotsi

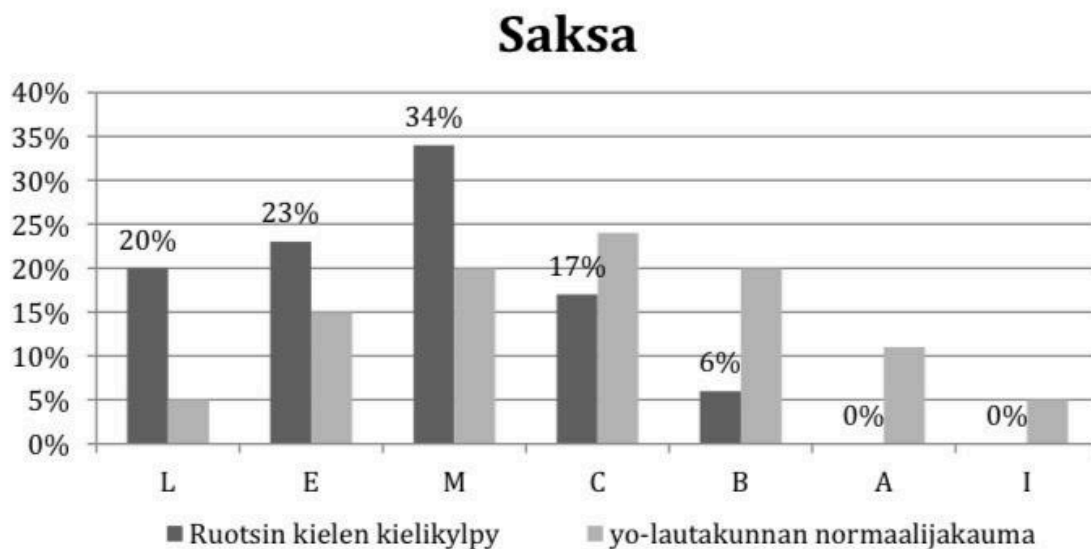

Figur 1. Studentprovsresultat i svenska av språkbadslever (cirka 166) från Vasa jämfört med normaldistribution (Bergroth 2015)

Englanti

Figur 2. Studentprovsresultat i engelska av språkbadslever (cirka 163) från Vasa jämfört med normaldistribution (Bergroth 2015)

Figur 3. Studentprovsresultat i tyska av språkbads elever (cirka 35) från Vasa jämfört med normaldistribution (Bergroth 2015)

I figurerna 1–3 kan man också se att alla språkbads elever har fått godkänt i studentproven i språk, det vill säga att varje språkbads elev har fått vitsordet A eller högre när det gäller studentprov i svenska, engelska och tyska. Detta är ett bevis på att språkbad ger eleverna chansen att uppnå en unik funktionell två- eller flerspråkighet. Detta om man ser på språkbad genom elevernas språkkunskaper eller från en bredare synvinkel som en fråga om kulturidentitet. Funktionell två- eller flerspråkighet är att en person kan använda två eller flera språk i olika kontexter och funktioner. (Stedje & af Trampe 1979: 19–20) Detta visar på att språkbadets grundprincip med att utveckla språkbadslevers språkkunskaper till en sådan nivå att de kan använda språkbadsspråket samt andra främmande språk också kan användas i autentiska situationer efter språkbadets slut.

Språkbadslevers flerspråkighet har också forskats i av Karita Mård-Miettinen och Siv Björklund (2011). Enligt deras forskning kan man anta att elever i språkbad har ett utmärkt utgångsläge till att utvecklas till flerspråkiga individer istället för tvåspråkiga. I samband med att ett tredje och fjärde språk introduceras i ett tidigt skede i språkbadet är språkbadsleverna också i kontakt med andra främmande språk tidigare än vad elever i en reguljär undervisning är. Informanterna från årskurserna 7–9 i Mård-Miettinen och Björklunds forskning har angett majoriteten ser sig själva som flerspråkiga. Som det kom

fram i denna studien, låg tanken bakom detta i att informanterna ansåg att de kunde flera språk. Denna forskning bevisar att flerspråkigheten bland språkbads elever kopplas ihop med mängden av språk som individen använder samt kan.

3 SPRÅKBADSELEVERNAS UPPFATTNINGAR OM SINA KUNSKAPER I OLIKA SPRÅK OCH ANVÄNDNING AV DESSA SPRÅK

I detta kapitel analyserar jag svaren på enkäterna, språkträden och gruppdiskussionerna. Mitt främsta intresse är att förstå hur eleverna ser på sina språkkunskaper, samt hur eleverna rangordnar de språk som de anser att de kan. I analysen diskuterar och beskriver jag också elevernas tankar om sin språkanvändning. Jag presenterar först de två årskurserna skilt i avsnitt 3.1 och 3.2, och i avsnitt 3.3 jämför jag årskurserna med varandra. Jag har valt att diskutera årskursen först skilt och sedan jämföra dem för att kunna nå så tydliga och klara slutsatser som möjligt från de korta enkätsvaren som eleverna givit. En annan orsak till varför jag valt att analysera först årskurserna skilt och efter det jämföra dem är att synliggöra likheter och skillnader mellan elevernas språkanvändning och uppfattningar om språkkunskaper hos elever som har en homogen bakgrund med tidigt fullständigt språkbud. I slutet av kapitlet sammanfattar jag resultaten och drar slutsatser om språkbudselevs uppfattningar om språkkunskaper och användningen av språk.

I analysen använder jag material från enkäterna, språkträden och gruppdiskussionerna. Med hjälp av enkätdelen fick jag grundlig grundinformation av informanternas språkkunskaper samt deras språkanvändning. Jag fick också syn över hur informanterna rangordnade dessa språk. Genom språkträddelen fick jag en synpunkt var informanterna anser att de använder de språk som de har benämnt. Inte enbart i skolmiljön utan speciellt också utanför skolan. På grund av att språkträdsuppgiften var delad i två olika delar, ser man på informanternas tankegång på en djupare nivå. Det vill säga själva bilden på språkträdet som informanten skulle färglägga (med den färg som motsvarar ett visst språk) med det språk som de anser att de använder i en viss situation och i den andra delen skulle informanterna öppna upp med ord det som de hade färglagt i första delen. Genom gruppdiskussionen fick jag reda på hur eleverna värdesätter de olika språken med tanke på deras framtid och användning av dessa språk i sin framtid.

3.1 Språkbads elever i årskurs fem

I detta avsnitt analyserar och diskuterar jag svaren av informanterna i årskurs fem det vill säga deras uppfattningar om kunskaper i de språk som de nämner i enkäten, språkträdet och gruppdiskussionen och hur de rangordnar dessa språk, det vill säga vilka språk informanterna anser att de kan som bäst och vilket språk de kan minst av de språk som de har benämnt. Jag koncentrerar mig på hur informanterna upplever språkens roll i deras nuvarande liv och i deras framtid, det vill säga vilka språk anser informanterna som nyttiga och viktiga för dem. Vidare diskuterar jag vilka språk eleverna använder i olika kontexter i sin vardag.

3.1.1 Uppfattningar om språkkunskaper

Varje informant från årskurs fem anser att deras starkaste språk är finska. Detta motiverar de med att deras modersmål är finska. Informanterna är också mest i kontakt med finska språket både socialt och genom deras omgivning. Därav är finskan en naturlig del av elevernas språkrepertoar. Upprätthållandet av finska språket som dominerande språk för eleverna är också en grundprincip i språkbad, meningen med språkbad är alltså inte att svenskan ska ersätta finskan som elevens modersmål, utan att elevernas modersmål finska stöds under språkbadets lopp. (Lauren 1999: 91–94) Även svenska, engelska och tyska är språk som varje informant på årskurs fem anser både i enkäten, språkträdet och i gruppdiskussionen att de kan:

- (1) **Karoliina:** Ruotsi seuraavana, koska olen puhunut sitä niin kauan (enkät)
- (2) **Mea:** Olen opiskellut ruotsia 4-vuotiaasta asti. (enkät)
- (3) **Ada:** Ruotsia toiseksi eniten siksi koska harrastukseni on ruotsiksi. (enkät)

Informanterna på femte årskurs är alla eniga om att svenskan kommer som nästa efter finskan i deras språkrepertoar. Detta anser jag är på grund av att informanterna studerar med det svenska språket dagligen i skolan (citatt 1 & 2) men också genom deras fritidsintressen (citatt 3).

Som vi kan se i citat 1–2 kopplar informanterna från årskurs fem deras språkkunskaper med tiden som de har varit i kontakt med ett språk. Informanten rangordnar alltså språken enligt hur mycket hen har varit i kontakt med språket.

(4) **Karoliina:** Aika paljon koulussa ruotsi kun esim. matikka on ruotsiksi. (språkträd)

Svenskan har varit i en dominerande roll under informanternas hela skolgång och därför är det också naturligt att det syns starkt i deras svar (citat 4).

(5) **Rickard:** Osaan ruotsia ja englantia yhtä paljon koska katson englanniksi videoita ja puhun ruotsia joka päivä. (enkät)

(6) **Rickard:** Puhun kotona vähän enemmän suomea kuin ruotsia. Puhun paljon puhelimessa ruotsia ja suomea. (språkträd)

Det var enbart Rickard som ansåg att han kan engelska och svenska lika bra. Detta kan kopplas samman med hans svar om kontaktat med dessa språk (citat 5–6). I citat 5 anger han att han är i kontakt med engelskan åtminstone genom videor. Han vidare anger att han talar dagligen svenska. Rickard är i kontakt med svenska språket också utanför skolmiljön, vilket betyder att han är ständigt i kontakt med språket (citat 6). Detta anser jag som en positiv företeelse med tanke på att lärarna i språkbad bör uppmuntra eleverna att använda språkbadsspråket också utanför skolmiljön. Dock begränsas kontakten med svenskan till kontakten med släktingar och därmed anger Rickard också i sitt språkträd att han använder svenska med släktingar och familjen när han är hemma.

Fastän Rickard har troligen mycket längre kontakt tidsmässigt med sitt språkbadsspråk svenska än främmande språket engelska, detta på grund av att han har gått i språkbadet sedan daghemsåldern och använt och hört det dagligen, anser han ändå att han kan engelska lika bra. Detta väcker mitt intresse på grund av att Rickard antagligen inte hör engelska dagligen i skolmiljön, ifall han inte ser på videor också under skoldagens gång. Rickard har i sitt språkträd angett att han är i kontakt med engelska men inte svenskan genom internet, spel och tv. Han anger att den sociala och samhällseliga kontakten till engelska språket är så stark att han anser att han har lärt sig engelska så pass bra att han är på samma nivå med engelska som han är med sitt språkbadsspråk svenska. Detta fastän

han anger att han använder svenska också utanför skolan dagligen (citat 5 & 6). De övriga informanterna i femte årskursen har också liknande tankar när det gäller kunskaperna i engelska språket, fastän de inte anser att de ännu är på samma nivå med engelskan som de är med svenskan.

(7) **Ada:** Käytän useimmiten mediassa enkkua sillä niin moni puhuu sitä. (språkträd)

Citat 7 visar att Ada använder engelska i sociala medier på grund av att hon anser att det fungerar som lingua franca i internetet. Även Karoliina och Mea har färglagt i språkträden tv och filmer med rött (färgen för engelska). Detta bevisar att varje informant på årskurs fem är i kontakt med engelska språket också utanför skolmiljön. Varje informant på årskurs fem rangordnade engelskan som deras tredje språk i sina språkrepertoarer.

Som fjärde språk i femteklassisters språkrepertoarer kommer tyska. Jag antar att tyska har varit det språk som informanterna har valt som ett frivilligt A2-språk. Detta på grund av att varje informant anser att de kan tyska. Skolmiljös betydelse för inläring av språk ökar i fråga om detta språk (citat 8), det vill säga eleverna rapporterar inte samma typ av kontakt med tyskan i sin vardag som med de tre tidigare nämnda språken finska, svenska och engelska och därför är det logiskt att tyskan faller på sista platsen på informanternas rangordning av språk som de kan. Det är enbart Ada som hade i språkträden färglagt tiden med familjen med grönt (färgen för tyska språket), vilket antyder till att hon använder tyska också hemma med sin familj. Detta kan jag dock inte dra slutsats över på grund av att hon inte har öppnat upp detta i sin förklaring.

Informanterna har inte varit i kontakt med språket tillräckligt länge för att hantera det på samma sätt som andra språk i deras språkrepertoarer (citat 9). Det är vidare mycket antagligt att informanterna hör engelska språket mycket mer i sin vardag genom sociala medier, filmer och spel än vad de hör det tyska språket. Ada nämner i citat 9 också att tyska språket är helt enkelt svåraste av alla de språk som hon anser att kunna.

(8) **Karoliina:** Englanti kolmantena koska sitä kuulee enemmän kuin saksaa (enkät)

(9) **Ada:** Saksaa vähiten, sillä sen puhuminen ja ääntäminen on kaikista osaamistani kielistä vaikeinta. (enkät)

En övrig orsak till att informanterna inte är i en lika stor kontakt med tyska språket som de är med de tre andra språken (finska, svenska och engelska) kan vara undervisningsmetoder som används i tyska. Det är möjligt att undervisningen i tyska ges på samma sätt som det ges i reguljär undervisning, det vill säga att språkläraren tar andra språk än målspråket till hjälp i sin undervisning och tyr sig inte till principen ”en person – ett språk”. Då hör eleverna mycket mindre tyska också i undervisningssituationer än vad de hör de övriga språken som undervisas genom språkbadets principer. (Lauren 1999: 23).

Den enda informant som skiljer från de andra nä det gäller mängden av språkkunskaper är Mea som anser i enkätsvaren att hon kan sju språk när de andra femteklassister var enhälliga över att de kunde fyra språk (finska, svenska, engelska och tyska). De språk som Mea anser att hon kan utöver dessa är franska, spanska och ryska. Dock har inte Mea likadana kriterier för sin rangordning av kunskaper än som de andra informanterna har (cit. 10).

(10) **Mea:** Valmentajani oli venäläinen. Äitini opiskeli ranskaa. (enkät)

Citat 10 visar att Mea anser att hon kan ryska på grund av att hennes före detta tränare var rysk och franska genom att hennes mamma har studerat franska. Dock har hon utslutit ryska och franska helt ur sitt svar i språkträdet. Hon nämner också i undersökningens andra delmaterial färre språk: finska, svenska, engelska och japanska i språkträdet och finska, svenska, engelska och spanska i gruppdiskussionen. Detta kan bero på att Mea är rädd för att behöva ge bevis på sina språkkunskaper inför andra och kan ha utslutit resten av språken som hon har nämnt i enkäten. Detta syns också tydligt i gruppdiskussionssituationen där Mea benämner att hon kan svenska, finska, engelska och lite grann spanska (cit. 11).

(11) **Mea:** Mä osaan suomea, englantia, ruotsia ja vähän niinku espanjaaki. (gruppdiskussion)

Det kan vara möjligt att Mea bara kan enstaka ord på många av de sju språken men hon har ändå valt att i enkäten nämna dem bland de språk hon kan. Detta kan bero på att i språkbad betonar man att språkkunskaper är en rikedom. Istället för att nämna de språk som Mea är flytande på har hon istället benämnt de språk som hon har kommit i kontakt med någon gång i sitt liv. Dock är det intressant att hon utesluter japanskan från sina språkkunskaper fastän hon har benämnt i språkträdet att hon är i kontakt med japanska språket genom musiken. Det är viktigt att förstå att det finns en skillnad mellan att kunna ett språk och att själv ha varit i kontakt med språket (Eysenck 2012: 244–245).

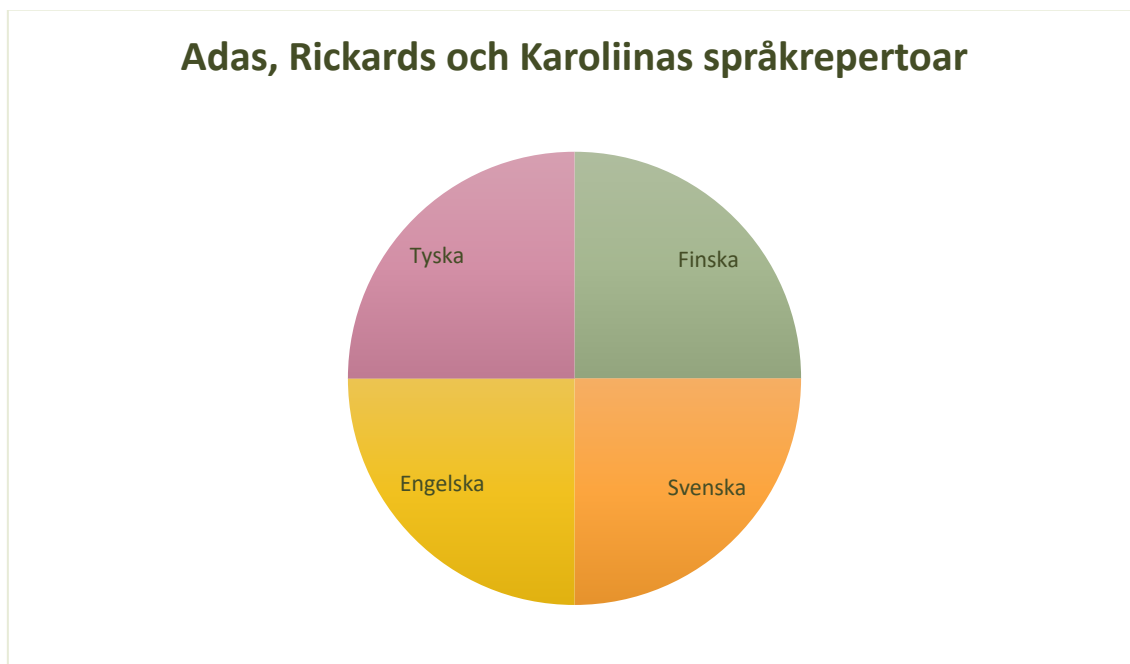
I citat 12 och 13 anger Mea hennes syn på vad som anges som kunskaper i ett språk genom hennes egna exempel av det som hon kan med olika språk. Hon anser att informanterna i årskurs fem kan två språk bra och den tredje på en helt ok nivå, medan hon ändå nämnder vad hon har för kunskaper i ryska och franska.

(12) **Mea:** No hei me osataan vasta kaks kieltä hyvin, melkein kolme (gruppdiskussion)

(13) **Mea:** Mä osaan kertoa nimeni, sanoa leuka ja laskea kymmeneen venäjäksi ja sanoa mikä sinun nimesi on ranskaks ja kaikkee mahdollista. (gruppdiskussion)

Det kan konstateras utgående från mitt material att Mea behöver ha mött en talare av ett språk innan hon anser sig kunna detta språk, det vill säga hon ska ha varit i social kontakt med språket i verkligheten innan hon anser att hon kan språket. Detta kan också vara orsaken till att hon inte inkluderat japanskan i sin språkrepertoar. Det är vanligt att personer anger sina kunskaper i ett språk på olika sätt, två som är på samma nivå i ett språk kan anse helt olika om sina kunskaper. (De Jong 2018: 237–251)

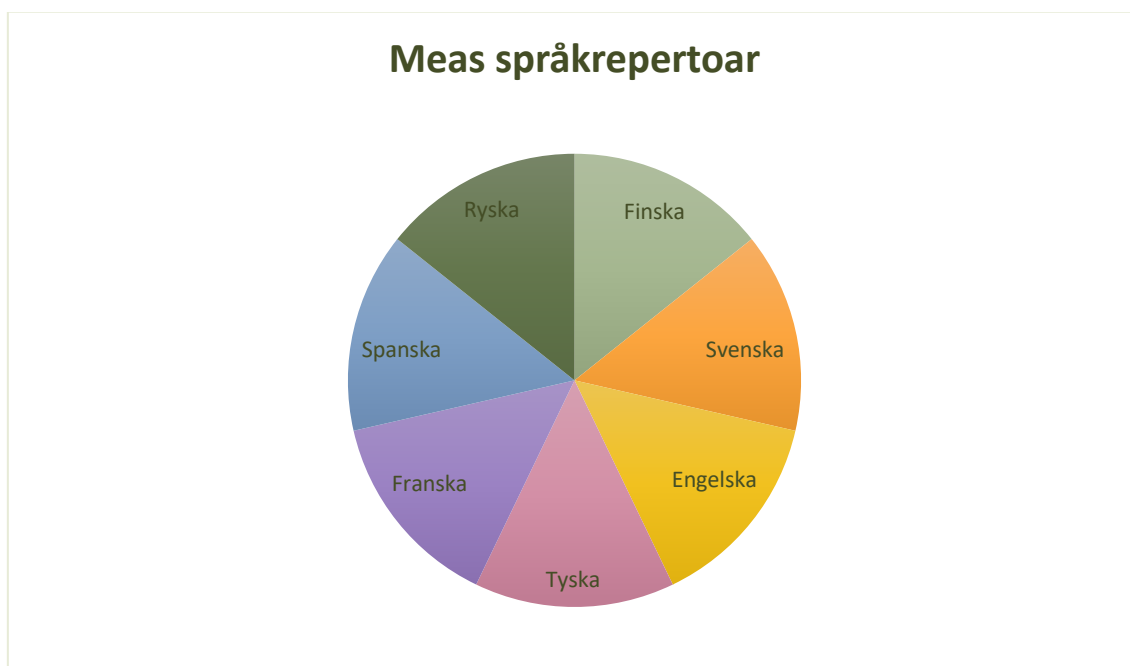
I Figur 4 kan man se att Ada, Rickard och Karoliina har ställt till deras språkrepertoarer på samma sätt både i enkäten och i språkträdet

Figur 4. Adas, Rickard och Karoliinas språkrepertoar

Som nämnt har de alla finska, svenska, engelska och tyska i sin språkrepertoar. Ada, Rickard och Karoliina ansåg alla att de använder alla dessa fyra språken både i skolmiljön men också utanför skolan. Detta är ett tecken på att språkbadets princip med att lära eleverna använda de inlärd språken också utanför skolmiljön är fungerande.

I figur 5 kan man se att Meas språkrepertoar är mycket mer fördelad än de övriga informanternas på årskurs fem, det vill säga Mea nämner finska, svenska, engelska, tyska, franska, spanska och ryska i hennes språkrepertoar. Dock har Mea färglagt språkträden endast med fyra olika färger (finska, svenska, engelska och spanska). Jag kan inte dra vidare slutsatser av detta på grund av att jag inte har möjlighet till fortsattfrågor.

Figur 5. Meas språkrepertoar

Skillnaden mellan figur 4 och 5 kan bero på att forskaren inte givit kriterier för vad det innebär att ha kunskaper i ett språk och på grund av detta har varje informant tytt sig till sin egen uppfattning av vad det är. Detta kan ses både ur en positiv och negativ synvinkel. Det positiva är att de bidrar till att svaren har flera nyanser men på samma gång den negativa synvinkeln är att det inte går att dra långgående slutsatser av svaren.

3.1.2 Språkanvändning

Användning av språk hos elever i årskurs fem skiljde sig mera än deras uppfattningar om språkkunskaper. Mea anser (citat 14) att hon använder mycket finska och att användningen av finska är naturligt för henne när hon är till exempel med sina vänner.

(14) **Mea:** Puhun paljon suomea, koska se nyt vain tulee kun olen esim. kavereiden kanssa. (enkät)

Detta kan relateras till principen ”ett språk- en person” (Lauren 1999: 23), det vill säga Mea har lärt sig känna sina kompisar på finska och fastän alla personer i diskussionen skulle kunna använda också ett annat språk än finska, väljer de att använda finskan på

grund av att det är naturligt för dem. Med detta menar jag att även om de vänner som Mea hänvisar till skulle vara till en del språkbadselever från samma klass har Mea lärt sig känna dem på sitt modersmål i och med att i början av språkbad talar eleverna modersmålet finska med varandra och på grund av det känns det naturligt för henne att diskutera på finska med dem. Mea har möjligen också vänner som är helt finskspråkiga och därför är det naturligt att hon pratar finska med dem. Detta visar på att språkbadet stödjer modersmålet finska genom att eleverna har möjligheten att diskutera med sina klasskompisar på finska men kan också diskutera med dem på språkbadsspråket svenska (Sjöberg & West 2017: 5–6).

Enligt Karoliina är hennes språkkunskaper varken fast bundna till skolmiljön eller till fritiden. Detta kan vi se på citat 15 och 16.

(15) **Karoliina:** Kieli käytän kyllä koulussa kielten tunneilla. (språkträd)

(16) **Karoliina:** Matkoilla saatan käyttää englantia. Joskus ruotsia ja saksakin. (språkträd)

Karoliina nämner att hon använder särskilda språk på särskilda språklektioner samt ser nyttan av att kunna olika språk när hon reser utomlands och kan där ta till användning sina kunskaper i olika språk. Fastän Karoliina har i sitt enkätsvar sagt att hon inte har likadan kontakt med tyska språket i vardagen som vad hon har med engelska språket kan man i citat 16 se att hon ändå anser också tyska vara ett nyttigt språk för henne under hennes resor utomlands.

I citat 17 anger Ada att hon använder svenska i sin hobby samt i diskussioner med farmor eller mormor.

(17) **Ada:** Teatterissa, eli siis harrastuksessa käytän ruotsia ja puhun sitä myös mummoni kanssa, jotta harjaantuisin siinä. (språkträd)

Diskussioner med hennes farmor eller mormor pågår enligt henne på svenska på grund av att hon vill bli bättre på svenska. Detta visar att Ada ser språken som nyttiga och har viljan att använda sina språkkunskaper också i framtiden. Inläringen av språk är alltså

inte ihopkopplad bara till skolmiljön utan fortsätter på fritiden också. På det sätt ökar också språkbadselevernas ordförråd konstant (Laurèn 2008: 26–36).

Jag kopplar ihop informanternas användning av engelska språket med dagens digitalisering, det vill säga eleverna är i kontakt med engelska språket genom teknologin (citat 18 och 19).

(18) **Ada:** Englantia kolmanneksi sillä puhun sitä ja käytän sosiaalisessa mediassa, aika paljon. (enkät)

(19) **Mea:** Englantia on paljon maailmalla. (enkät)

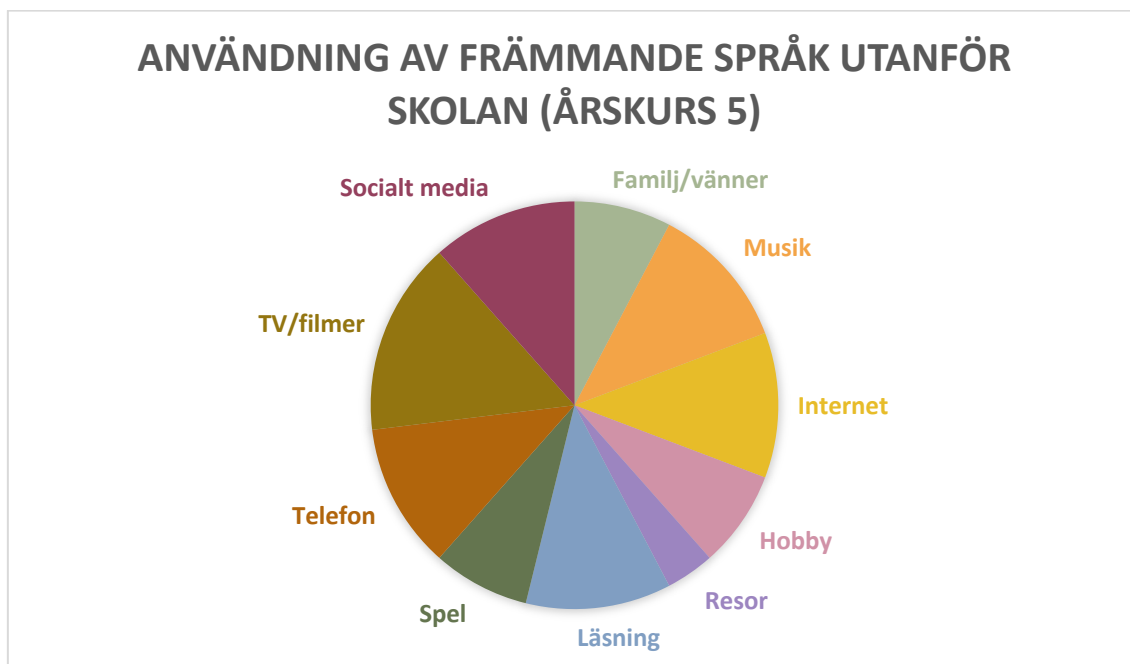
Digitaliseringen ökar konstant i dagens samhälle, speciellt hos unga (Huhtanen 2016: 6). Detta syns genom informanternas användning av engelska också utanför skolan. Jag anser att användningen av engelska genom de olika digitala apparaterna kommer endast att öka med tidens gång. Engelskans ställning i elevernas språkrepertoar är också påverkad av att engelskan fungerar oftast som lingua franca när det gäller globala konversationer (Brutt-Griffler & Samimy 2001: 99–106). Dock anser Rickard att han kan engelska och svenska lika bra. Detta kopplar han ihop med användningen av dessa två språk, det vill säga fastän han går i ett svenskt språkbud anser han ändå att han använder engelska lika mycket som svenska i sin vardag. Detta är ett bevis på att digitaliseringen och sociala medier ligger i en stor roll i Rickards språkliga utveckling.

Som man ser i citat 9 nämner Ada att hon använder tyska minst, men nämner inte direkt att hon skulle kunna tyska minst av sina fyra språk. Jag anser ändå att på grund av hennes motiveringar om att det är svårt att uttala och prata tyska kan jag dra slutsatsen att Ada också kan språket minst av alla sina fyra språk och på grund av det är det sist i rangordningen.

Alla informanter anser att kunskaper i engelska språket är speciellt nyttiga för deras framtid. Som ett exempel är citat 20 där Mea nämner nyttan av att kunna flera språk i vardagen även om hon inte själv skulle producera svenska språket dagligen.

(20) **Mea:** Sen vielä sanon, että jos samaan raitiovaunuun astuu ruotsalainen poppoo ”salakuuntelen” heitä, eli kuuntelen mitä he puhuvat (tapa josta en pääse eroon). (språkträd)

I figur 6 kan vi se hur fördelat användningen av främmande språk är utanför skolan för informanter i femte klass.

Figur 6. Användning av främmande språk utanför skolan (årskurs 5)

Digitaliseringen och dess delar (socialt media, tv/filmer, telefon och internet) tar upp en stor bit av figuren. Det vill säga att digitaliseringen möjliggör i stort sätt användningen av främmande språk för femteklassister under deras fritid. På grund av detta anser jag att digitaliseringen har en positiv inverkan på informanternas språkkunskaper.

3.1.3 Sammanfattande synpunkter om uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning

Som en sammanfattning av femteklassisters svar gällande uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning kan jag konstatera att varje informant anser att finska, deras modersmål, är deras starkaste språk. Detta anser jag som en naturlig

företeelse på grund av att informanterna får rejält med språkligt stöd i deras modersmål också utanför skolmiljön. Detta betyder helt enkelt att informanterna är dagligen i kontakt med modersmålet. Det är också finskan som högst troligen är elevernas känslspråk (Latomaa 2007: 26–27) vilket leder till att informanterna använder finskan också mest för konversationer med sig själv i deras huvud. Undervisningen i språkbud skall utveckla också elevernas modersmålskunskaper samt deras språkliga identitet speciellt genom deras modersmål finska. Detta leder till att språkbudselevens finska kulturidentitet förstärks på samma gång som de blir berikade med en till kultur (finlandssvenska).

Svenskans roll är samma i alla femteklassisters svar. Varje informant ansåg att de kan och använder svenska mycket. Detta kopplar jag ihop med det att svenskan har tills femte klass varit i en dominerande roll i deras undervisning, vilket leder till att svenskan har varit närvarande nästan hela tiden under informanternas skoldagar.

Figureerna 1 och 2 (i avsnitt 3.1.1) visade att fördelningen av elevernas språkrepertoarer är jämställd förutom Mea som ansåg kunna flera språk än de andra. Det som jag anser som anmärkningsvärt är att varje informant på årskurs fem har enligt dem kunskaper i tyska språket. Detta kan man koppla ihop med språkbudets princip av introduktionen av flera främmande språk i ett tidigt skede i studier. Med detta menar jag att eleverna har haft en möjlighet att studera ett till främmande språk redan i ett tidigt skede i deras studier. Dock kom tyskan som sist när det gällde rangordning av de fyra språk. Som jag redan har nämnt anser jag att detta beror på att engelskan har en så stor roll i dagens samhälle genom de digitala möjligheterna och globaliseringen. Ur språkträdet kommer det också fram att informanterna är i konstant kontakt med engelskan i deras vardag, medan tyskan är oftast bara ett språk som används i skolmiljön och på grund av det lämnar tyskan åt sidan. Därför är också engelskan enhälligt ett starkare språk för informanterna. Det som jag anser som positivt är ändå att informanterna på femte klass anser att de kan minst fyra olika språk vilket i sig visar att språkbudets princip att uppfostra flerspråkiga individer uppfyllts. Varje informant på årskurs fem ansåg att det är positivt att kunna flera språk.

Det som skilde de femteklassisters svar från varandra var deras tankegångar om språket och tiden. Mea anser att ju längre hon har studerat ett språk, desto bättre kan hon språket,

som redan nämnt anser hon också att hon skall vara i social kontakt med språket (till exempel genom en person som pratar språket) för att hon kan anse att hon kan språket, medan Karoliina anser både att språkkunskaper beror på hur länge hon har studerat ett språk men också hur frekvent hon är i kontakt med språket. Ada och Rickard anser att deras språkkunskaper är bundna till hur mycket de använder det specifika språket. Det är alltså tre olika synvinklar till hur informanterna ser på sina språkkunskaper.

Det som överraskade mig i informanternas svar var hur stor roll engelskan har redan i femteklassisters liv. Informanterna är i daglig kontakt med engelska språket och kan anses vara både en fördel och en nackdel. Genom att informanterna är i kontakt med engelskan också utanför skolmiljön stöds deras kunskaper i engelska ständigt. Men på grund av att engelskan är så dominerande i informanternas liv är det ännu mera viktigt att språkbadspråket svenska stöds ordentligt i skolan och att informanterna blir uppmuntrade att använda svenska också utanför skolmiljön. Varje informant på femte klassen ansåg att svenskan har en betydelsefull roll i deras liv nu och i framtiden. Vidare anser jag att varken svenskans eller främmande språkens roll, så som till exempel engelskans roll i elevernas liv är så stor att det skulle störa modersmålsutvecklingen.

Skillnader mellan pojkar och flickor på årskurs fem var nästan osynliga. Den enda skillnaden var att Rickard nämnde att han spelar spel på sin fritid medan flickorna inte alls nämnde spel. Detta kan man dock inte generalisera på grund av att det var bara en informant som var pojke i årskurs fem, vilket leder till att detta kan bara vara en enskild persons beteende.

Det visade sig också att varje informant på årskurs fem ser nyttan av att kunna flera språk. Detta syns också genom att informanterna på femte klass var engagerade i att använda till exempel språkbadspråket svenska också utanför skolmiljön. Alla informanter anser att kunskaper i engelska språket är speciellt nyttiga för deras framtid. Som ett exempel är citat 21 där Mea nämner nyttan av att kunna svenska i vardagen även om hon inte själv skulle använda språket dagligen.

(21) **Mea:** Sen vielä sanon, että jos samaan raitiovaunuun astuu ruotsalainen poppoo ”salakuuntelen” heitä, eli kuuntelen mitä he puhuvat (tapa josta en pääse eroon). (språkträd)

3.2 Språkbads elever i årskurs åtta

I detta avsnitt analyserar och diskuterar jag svaren av informanterna på årskurs åtta på samma sätt som jag har analyserat och diskuterat femteklassisters svar, det vill säga informanternas uppfattningar om kunskaper i de språk som de nämner i enkäten, språkträdet och gruppdiskussionen och hur de rangordnar dessa språk, det vill säga vilka språk informanterna anser att de kan som bäst och vilket språk de kan minst av de språk som de har benämnt. Min koncentration återstår också i denna del i hur informanterna upplever språkens roll i deras nuvarande liv och i deras framtid, det vill säga vilka språk anser informanterna som nyttiga och viktiga för dem. Som med femteklassisters svar diskuterar jag också åttondeklassisters svar genom vilka språk eleverna använder i olika kontexter i sin vardag.

3.2.1 Uppfattningar om språkkunskaper

Informanterna på årskurs åtta var alla enhälliga att finskan är deras starkaste språk. Jag antar att detta beror på samma aspekter som jag nämnt i analysen av femteklassisters svar, det vill säga att finskan är informanternas modersmål och stöds på en helt annan nivå än vad informanternas andra språk stöds. Detta både från en personlig synvinkel och en samhällelig synvinkel. Dock som jag har tidigare nämnt är det också viktigt i språkbad att eleverna behåller finskan som sitt starkaste språk på grund av att tanken bakom språkbad inte är att svenskan ersätter finskans roll i elevernas språkrepertoarer utan att berika eleverna med tillgång till flera språk (i avsnitt 2.1). Som man kan se i tabell 1 i avsnitt 2.2 ökar också undervisningen i och på finska från och med årskurs fem. Därför är informanter från åttonde klass mera i kontakt med finskan också i skolmiljön. Detta är också en övrig orsak till att finskans roll förstärkas under åren i språkbad.

Varje informant på årskurs åtta ansåg både i enkäten och i språkträdet att de kunde språkbadspråket svenska och det främmande språket engelska. Informanterna på åttonde klass diskuterade inte under gruppdiskussionen vilka språk de kan. Därför kan jag inte heller dra slutsatser om det skulle finnas en påverkan av gruppsytryck i fråga om denna aspekt eller hurdan påverkan gruppsytrycket skulle i så fall vara (positivt eller negativt).

Det som skilde åt i åttondeklassisters uppfattningar om sina språkkunskaper från varandra var hur de rangordnade sina språk. Paula och Minea ansåg att de kunde svenska som näst bäst efter modersmålet finska (citad 22–23). Detta ansåg de att var på grund av att de har studerat svenska redan en så pass lång tid att de använder mycket svenska i skolan. De kopplar alltså deras språkkunskaper med tiden som de har studerat ett språk och användningen av språket. Som jag tidigare har benämnt betyder detta att de anser att de kan ett språk bättre ifall de har studerat det tidsmässigt längre. Detta har en koppling till kontakten med språken, eleverna har varit i kontakt med språkbadspråket svenska redan från ett tidigt skede i deras skolkarriär och därför också hört och använt svenska mycket, vilket har lett till att svenska språket har utvecklats. (Sjöberg & West 2017: 18–34).

(22) **Paula:** ruotsi koska sitä puhutaan koulussa paljon. (enkät)

(23) **Minea:** Olen opiskellut ruotsia kielikylvyssä neljä vuotiaasta asti. (enkät)

Siru, Aku och Anton anser att de kan engelska som näst bäst efter modersmålet finska. Om man jämför Paulas och Mineas svar med Sirus, Akus och Antons svar kan man se att Siru anser att engelskan är lätt, samt att hon är i kontakt med språket ofta genom tv (citad 25), medan Anton anser att han kan engelska på grund av att han använder det dagligen.

(25) **Anton:** Englanti, koska käytän sitä päivittäin. (enkät)

(25) **Siru:** Englanti on mielestäni helppoa ja katson tv:tä aina englanniksi. (enkät)

Aku och Anton anser att de använder engelska som näst mest, alltså samma princip för rangordningen som Paula och Minea. Skillnaden mellan dessa två rangordningar är att Anton och Aku anser att de använder språket mera i sin vardag, det vill säga när de spelar olika spel eller är på telefonen dagligen medan Siru är i kontakt med engelskan ofta fastän hon inte anger om kontakten med engelska språket är dagligt.

Svenskan var inte i åttondeklassisters rangordning automatiskt på andra plats, fastän informanterna troligen har varit i kontakt med svenska språket längst av de språk som de har benämnt. Detta är ett bevis på att användningen av språk är i en stor roll också i åttondeklassisters rangordning av språk. Genom att informanterna ser att de flesta sakerna (till exempel musik, tv-program, videospel och så vidare) oftast är på engelska i olika medier kan de se nyttan av engelska också för deras framtid. Det vill säga informanterna ser kopplingen med att kunna olika språk och ett framtida behov av dessa språk. Det antar jag på grund av deras framtida användning av sociala medier och olika dataspel vilka har engelska som *lingua franca*.

Det som jag anser intressant i analysen av åttondeklassisters svar är att bara en (Minea) av tre informanter anger i språkträdet en fjärde språk fastän de andra har nämnt fyra språk i enkätsvaren i språkträdet. De två andra informanter (Paula & Aku) som har i enkätsvaren nämnt ett fjärde språk utelämnar alltså den språk bort helt och hållet från språkträdet. Språket som Minea har nämnt och språk som Paula utelämnar från sitt svar är tyska medan för Aku är språket som han utelämnat spanska. Dock kan jag inte dra vidare slutsatser av orsaken till utelämningen på grund av att jag inte ställt fortsättningsfrågor om det.

Det som jag ansåg som en oroväckande företeelse i svaren av åttondeklassister var att det fanns informanter som ansåg att svenskans roll i deras vardag inte var så stor längre. Exempel av detta finns i citat 26 och 27

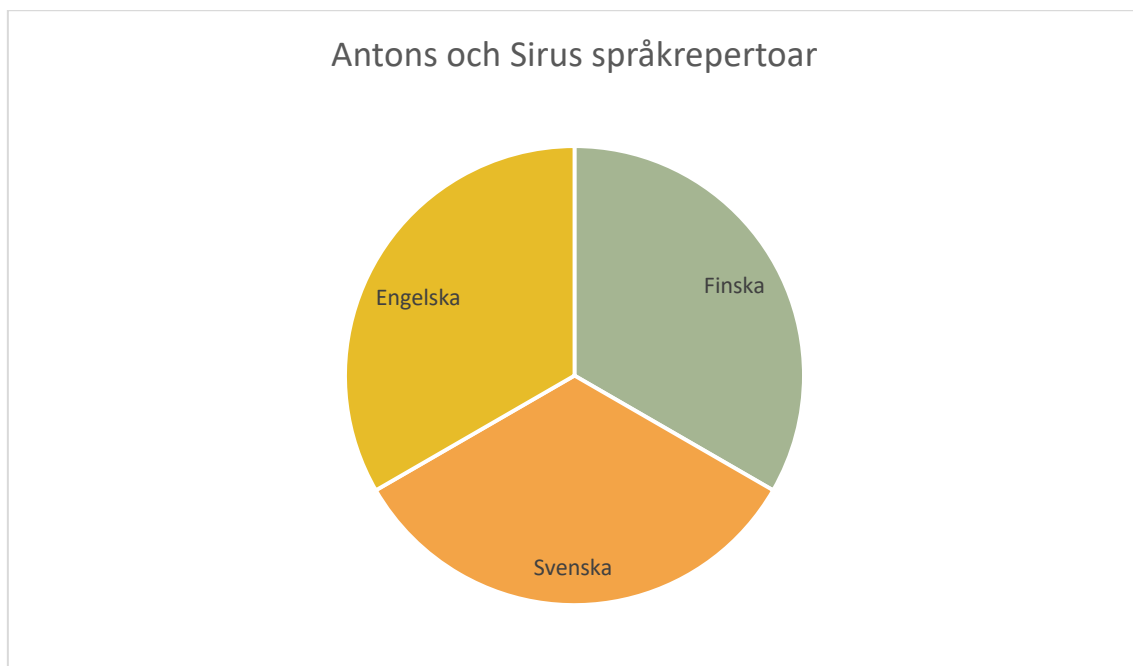
(26) **Anton:** Ruotsia käytän lähinnä vain koulussa enkä sielläkään paljon, olen kyllä alkanut kiinnittää huomiota siihen. (språkträd)

(27) **Siru:** Ruotsi, käytän ainoastaan koulussa. (enkät)

Detta kopplar jag ihop med att andelen av svenska har minskat i deras språkbadsprogram under de senaste skolåren (se tabell 1 i avsnitt 2.2). Ifall informanterna inte har andra kontakter eller om de har för få kontakter till svenska språket oavsett språkbadslärarnas

uppmuntran av att använda svenska också utanför skolan kan det hända att svenskans roll i informanternas liv kommer att förminsкас ytterligare i framtiden.

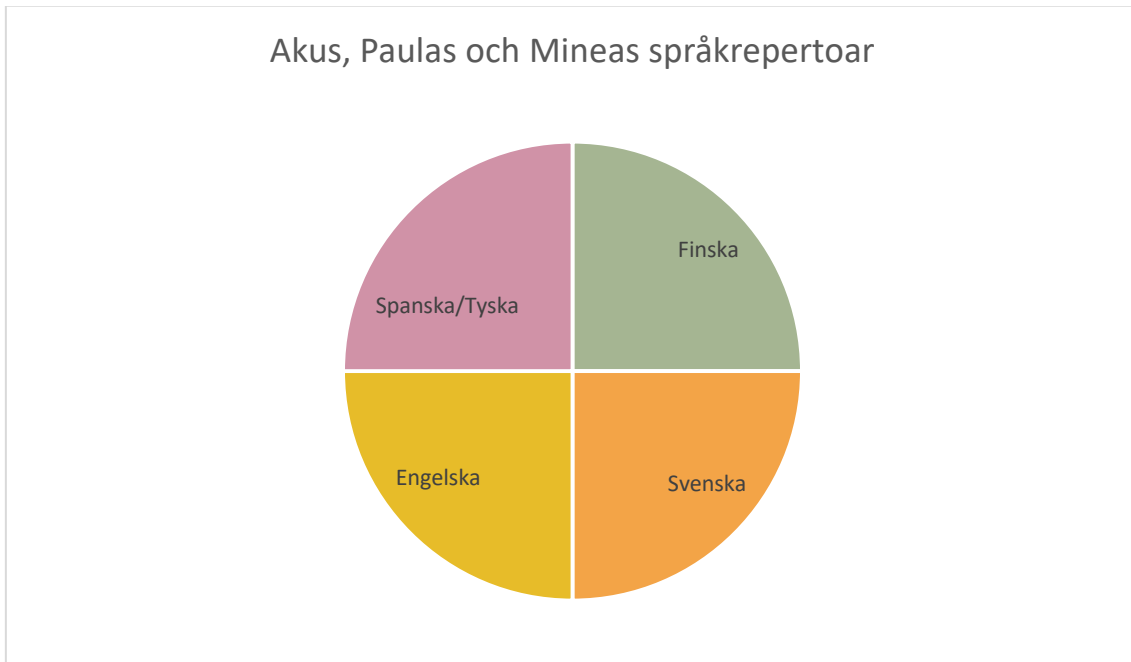
I figur 7 kan man se att Anton och Siru har ställt till deras språkrepertoarer på samma sätt. Som nämnt har de alla finska, svenska och engelska i sin språkrepertoar.

Figur 7. Antons och Sirus språkrepertoarer

Som sagt har elever i språkbad chansen att frivilligt välja ett fjärde språk. Som man kan se i figur 4 har Anton och Siru troligen inte gjort det. Dock kan jag inte dra vidare slutsatser om Anton och Siru har uteslutit ett fjärde språk bort från sina språkrepertoarer på grund av att de inte är på den nivån som de anser att man skall vara för att kunna säga att man kan det språket.

I figur 8 kan vi se att fördelningen mellan språk är likadan för Aku, Paula och Minea. Alla har nämnt att de kan finska, svenska och engelska samt ett fjärde språk antingen spanska (Aku) eller tyska (Minea och Paula).

Figur 8. Akus, Paulas och Mineas språkrepertoarer

Som vi kan se i figurerna 4 och 5 är fördelningen av språk som eleverna på årskurs åtta anser att de kan rejält jämn. De tre språken, det vill säga svenska, finska och engelska betraktas som huvudspråk för varje informant. Tyska och spanska förblir som tillvalspråk i åttondeklassisters språkrepertoarer och på grund av detta har inte varje informant på årskurs åtta heller valt ett fjärde språk vilket leder till att procentandelen av tyska och spanska är betydligt mindre än finska, svenska eller engelska. Genom detta anser jag att språkbadets grundtanke har genomförts bra med dessa elever, det vill säga att uppfostra flerspråkiga individer (Laurén 1999: 20–30).

3.2.2 Språkanvändning

Åttondeklassisters språkanvändning är mycket bunden till sociala medier. Som citat 28 och 29 visar använder Aku engelska i sociala medier.

(28) **Aku:** Englanti käytän sitä toiseksi eniten (enkät)

(29) **Aku:** Pelaaan englanniksi pelejä. Olen puhelimella englanniksi. (språkträd)

(30) **Siru:** Englanti, englanti on mielestäni helppoa ja katson tv:tä aina englanniksi. (enkät)

(31) **Anton:** Englanti koska käytän sitä päivittäin pelatessa. (enkät)

Detta är ett bevis på att den digitaliserade världen inverkar informanternas språkbruk på ett betydelsefullt sätt. I citat 30 och 31 kan man se att Siru och Anton använder också engelska i digitala apparater. Siru och Anton har också färglagt användningen av sociala medier med rött (färgen för engelska) i språkträdet vilket tyder till att de använder nästan enbart engelska vid användningen av sociala medier.

I Paulas svar (citat 32) kan man se att hon anser att hon inte kan engelska men hon har ändå benämnt i språkträdet att hon använder engelska i sociala medier (citat 33), tv och filmer, internet, läsning, kompisar, hobbyn och när hon är på sin telefon.

(32) **Paula:** Englanti (som tredje) koska en vaan oikeen osaa sitä. (enkät)

(33) **Paula:** Mediassa on kaikki yleensä aina englanniksi ja joskus suomeksi. (språkträd)

Orsaken till Paulas låga självkänsla för kunskaperna i engelska kan bero på att hon ställer höga krav för sig själv och sina kunskaper, det vill säga att hon anser att hon inte kan ett språk då hon inte är flytande i det (Bothello & Roulet 2018). Dock kan jag inte dra vidare slutsatser om detta på grund av att jag inte vet ifall Paula använder sociala medier är i andra situationer var hon använder engelska, dagligen eller om det bara är ett generellt konstaterande som hon har i sitt svar (citat 33).

Det som jag upplevde anmärkningsvärt var att det var bara Aku och Paula som nämnde i enkäten att de är på telefonen på engelska. Jag hade förväntat mig att en större andel informanter hade gjort det på grund av att informanterna har levt hela sitt liv bland informationsteknologin och därför är det en stor sannolikhet att informanterna äger

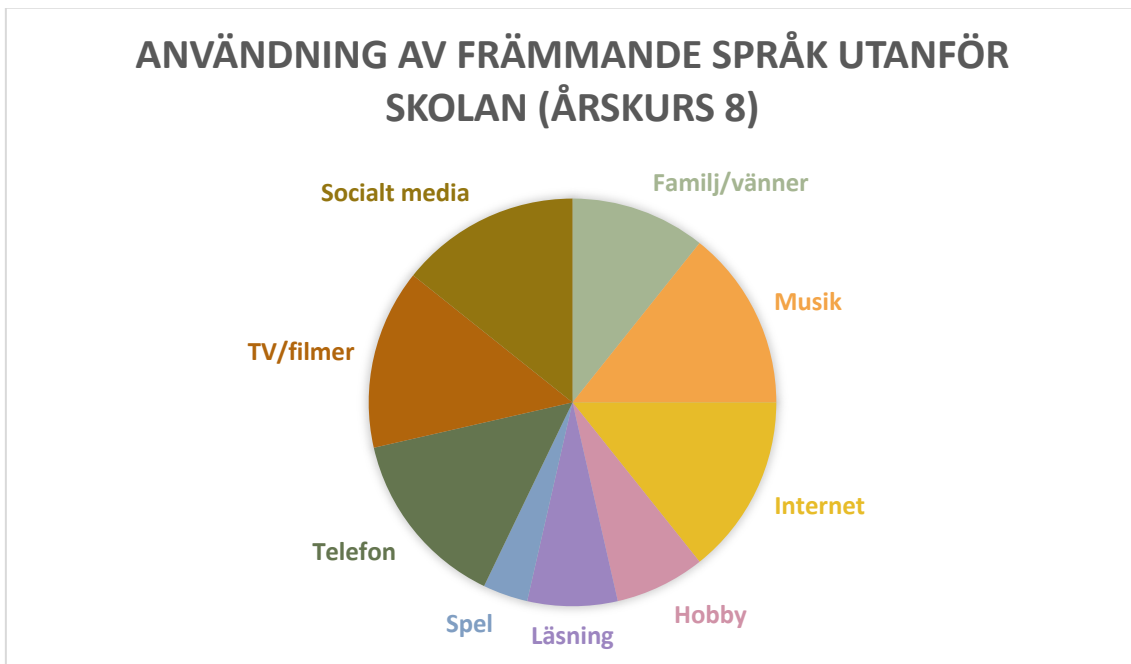
mobiltelefoner som innehåller internet och olika applikationer där engelskan dominerar. Dock har varje informant ansett i sitt språkträd att de använder engelska också genom sociala medier och internetet. Siru har angett att hon använder engelska förvånande mycket med sina kompisar.

(28) **Siru:** Kavereiden kesken puhutaan yllättävän paljonkin englantia. (språkträd)

Användningen av engelska uppkom enhälligt genom tv, serier och spel för varje informant vid åttonde klass. Det tredje vanligaste språket som eleverna använde var antingen svenska eller engelska, beroende på vilket språk de hade angivit det näst bästa språket efter modersmålet finska. I citat 26 (s.44) anger Anton att han använder svenska mest bara i skolan, han anser också ha börjat lägga märke till detta. Dock har han i sitt språkträd angett att han använder svenska också i hobbyn och spel. Jag antar att hans påstående i citat 26 beror på att han troligen inte använder svenska dagligen i sin vardag medan han använder engelska dagligen (citat 31) och därför känns kontakten med språken vara låg.

Fastän Anton har lagt märke till att han använder språkbadsspråket svenska bara i skolmiljön enligt enkätsvaren förblir det oklart ifall han kommer att förändra hans språkliga beteende i framtiden. Dock anser jag att Anton inser att ifall han inte förändrar sitt språkliga beteende är risken att han tappar bort svenskan efter skolåren stor (Rekola 1987: 587). På grund av att han har lagt märke till det i materialet för denna studie har jag tolkat att han ändå ser nyttan av att kunna svenska språket och ha en förmåga att kommunicera på svenska språket också utanför skolmiljön.

I figur 9 kan man se att digitaliseringens roll är stor när det gäller användningen av främmande språk utanför skolmiljön för informanter på årskurs åtta.

Figur 9. Användning av främmande språk utanför skolan (årskurs 8)

Socialt media, tv och filmer, telefon, internet och musik fyller största bitarna i figuren. Detta kan ses också som en orsak till att åttondeklassister rangordnar engelskan till och med som språk nummer två i sina språkrepertoarer.

3.2.3 Sammanfattande synpunkter om uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning

Som en sammanfattning gällande åttondeklassisters språkkunskaper och språkanvändning kan jag konstatera att är i stor del ihopkopplat till samhällets digitalisering, det vill säga användningen av språk sker inte enbart i skolmiljön utan också konstant i elevernas vardag. De flesta av informanterna på årskurs åtta ansåg inte att svenskan har en betydelsefull roll i deras vardag utan att det är enbart ett skolspråk åt dem.

Informanter på åttonde klass uppskattade att de kunde finska, svenska och engelska, men enbart tre av fem informanter ansåg att de kunde ett till främmande språk. Detta kan vara

på grund av att det inte är obligatoriskt att välja ett andra främmande språk i grundskolan. Det kan också bero på att åttondeklassister har en mer realistisk syn på sina språkkunskaper och därför kan åttondeklassister utesluta sådana språk som de i har varit i kontakt med men inte behärskar i verkligheten.

Sociala kontexter visade sig ha mer och mer tyngd på vilken språk informanterna anser vara de starkaste. Det visade sig också att flickor hade mer tendensen att uppskatta sina kunskaper som sämre än vad de i verkligheten är. Detta kunde man se också i Paulas svar då hon nämnde i enkäten att hon kunde bara finska och svenska även om hon i språkträdet nämnde att hon använder också engelska. Däremot hade pojkarna tendensen att uppskatta sina kunskaper högre än vad de i verkligheten är. (Clance & Imes 1978: 241–247)

Eleverna i årskurs åtta motiverade rangordningen av sina språk på två olika sätt, det vill säga en del kopplade ihop deras språkkunskaper med tiden som de har varit i kontakt med språket och andra kopplade ihop dem med vardagen och hur mycket de är i kontakt med språket dagligen. Dock finns det också sådana som använde de båda sätten. Detta kan man se i Mineas svar (citat 23) där hon kopplar ihop sina språkkunskaper med tiden som hon har varit i kontakt med språket men på samma gång ser hon kopplingen till vardagen och användningen av språken i sin vardag, speciellt i sociala medier (språkträdet). Det är också anmärkningsvärt att man kan se kopplingen till vardagen tydligt, det vill säga kopplingen till behovet av språket. Ett exempel är Anton (citat 31) och Akus (citat 28) svar om daglig användning av språket. Anton ansåg att han använder engelska dagligen medan svenskan nämns inte som ett dagligen använt språk fastän han går i ett språkbud där svenska används svenska dagligen i skolsituationer.

Det som jag anser som anmärkningsvärt med åttondeklassisters svar är hur stark sociala mediernas samt vardagens roll är för elevernas språkkunskaper. Det att under hälften av informanter från åttonde klass rangordnade svenskan högre än engelskan i deras språkliga repertoarer är i min syn oroväckande på tanke på att eleverna har varit i daglig kontakt med språkbudsspråket svenska under en stor del av deras liv. Informanterna på åttonde klass är också med deras egna ord medvetna om att användningen av svenskan kopplas endast till skolmiljön. Informanterna vet att de borde upprätthålla språket för att behålla

sina språkkunskaper, men ändå finns det inte bevis på att de skulle göra det. Med tanke på att svenskans roll i språkbadslevers undervisning minskar ständigt under elevernas skoltid skulle det vara speciellt viktigt att lära eleverna att själva upprätthålla språket också efter skolåren. Dock kan jag inte dra vidare slutsatser på grund av att jag inte har ställt följdfrågor.

Skillnader mellan flickor och pojkar i årskurs åtta finns i språkanvändningen på fritiden. Pojkarna nämner att de använder ett främmande språk, det vill säga engelska när de spelar olika spel, medan flickorna nämner att de använder engelska med sina vänner. Dock kommer det fram i Antons och Akus språkträd att de använder engelska språket de spelar olika spel, detta kan tyda av att pojkarna använder engelska också med sina vänner under spelsituationerna men vilket kan ha lett till att pojkarna kopplar språkanvändningen till spel istället för vänner.

3.3 Jämförelse av uppfattningar om språkkunskaper och om språkanvändning i årskurs fem och åtta

Som vi kan se i svaren av både femteklassister samt åttondeklassister, är att omgivningen och det konstant mer digitaliserade samhället är viktiga faktorer när det gäller informanternas uppfattningar om deras språkkunskaper (Mesh 2009: 51–60). Kopplingen till skolmiljön är tydlig i analysen av femteklassisters svar, det vill säga svenskan har tills femte klassen varit det dominerande språket i språkbadsundervisningen, vilket leder till att femteklassister är mer bundna till svenska språket än åttondeklassister (Bergroth 2015: 12–21). Det är också en av orsakerna varför femteklassister rangordnar svenskan högre än engelskan, medan åttondeklassister rangordnar dessa språk för det mesta tvärtom. Informanter från femte årskurs ansåg att svenskan är i en betydelsefull roll i deras nuvarande liv medan detta fördelades mera för åttondeklassister var majoriteten ansåg att svenskan är endast ett skolspråk och därför har inte en betydelsefull roll för åttondeklassister.

I analysen av åttondeklassisters svar kan man se starkt kopplingen till det digitaliserade samhället genom deras erfarenheter med att vara i kontakt med engelskan dagligen. Detta kommer inte ännu lika starkt fram i femteklassisters svar, fastän detta syns redan i en del av svaren av femteklassister. Detta kan bero på att de yngre informanter troligen inte ännu är så digitaliserade som de äldre eleverna. De yngre elevernas språkliga kunskaper är eventuellt också på en lägre nivå än de äldre elevernas och på grund av det antar jag att de inte sätter lika mycket tid på de olika typer av sociala medier eller tv, datorprogram och spel som är på engelska eller ett annat främmande språk. (Huhtanen 2016: 9) De yngre eleverna är alltså högst troligen i kontakt med engelskan dagligen men istället för att själva producera engelska (skriftligt eller muntligt) nöjer de sig med att konsumera färdigt material. Detta kan dock förändras genom tiden och på grund av det kan det hända att femteklassister är på ett ännu högre språklig nivå som åttondeklassister i min studie när de uppnår åttonde klass.

Jag anser att femteklassister inte har samma utgångspunkter som åttondeklassister när det gäller kunskapen om vad som betecknas som kunnande av ett språk. Detta anser jag att i denna studie påverkar till att femteklassister benämner fler språk i deras språkrepertoarer på grund av att de anser kunskaper av ett språk lägre än vad åttondeklassister anser. Elever på åttonde klass kan alltså vara till och med på en högre nivå i ett språk som de inte har benämnt alls i denna studie än vad elever i femte klass är i språk som de har benämnt i denna studie. Dock kan jag inte dra vidare slutsatser på grund av att min information om informanter är begränsad endast till färdigt material vilket leder till att jag inte kan göra följdfrågor eller till exempel bekanta mig djupare med elevernas språkliga bakgrund eller språkbehärskningsnivå.

Som en annan orsak till engelskans ökande roll i åttondeklassisters språkangordningar är att skolspråket har i språkbad börjat skifta från språkbadspråket svenska till modersmålet finska efter femte årskurs. Detta kan ha haft en stor inverkan på informanternas uppfattningar om sina språkkunskaper; de kommer inte i kontakt med svenskaspråket i skolan på åttonde klass till samma utsträckning som de gör på femte klass och de umgås i vardagen mera på andra språk än svenska (Bergroth 2015: 6–9). Ett intressant resultat var elevernas förståelse och motivation till att förstärka ett språk.

Femteklassister var motiverade av att utveckla sina språkkunskaper i svenska språket också utanför skolmiljön (citat 10), medan åttondeklassister var medvetna om att de borde göra det för att behålla språket på en viss nivå, men det kom inte fram i svaren ifall de gjorde det (citat 30). Detta kan leda till att åttondeklassisters användning av svenska småningom börjar begränsa sig endast till skolmiljön, vilket leder till att risken för att svenskan faller bort från elevernas språkrepertoarer efter skolåren ökar.

Skillnader mellan flickor och pojkar var samma i de båda årskurserna, det vill säga varje pojke i denna undersökning benämnde att de använder främmande språk när de spelar spel på fritiden. Detta kan dock kopplas ihop med hobbyer och vänner, vilket i sig leder till att användningen av främmande språk under fritiden är densamma för pojkar och flickor. På grund av detta anser jag att det inte finns en skillnad i språkanvändning när det gäller könen. Som största skillnaden mellan åttonde- och femteklassister är deras motivation inför uppgifterna. Åttondeklassister var omotiverade vid gruppdiskussionssituationen medan femteklassister var ivriga med deras svar. Detta kan man också se i svarens längd. Till exempel åttondeklassister lämnade en fråga totalt obesvarad, eftersom de ansåg att de redan hade diskuterat det under tidigare frågor. Detta påverkade till mängden av material i min studie. En till skillnad mellan dessa två årskursgrupper var uppfattningar av deras språkkunskaper i grupsituationer. På femteklassisters gruppdiskussion uteslöts det språk som blivit nämnda i enkätdelen bort från diskussionen. Detta kunde bero på att man inte vill bevisa sina kunskaper i dessa språk framför andra. Medan i gruppdiskussionen med åttondeklassister nämndes samma språk som hade blivit nämnt i enkätdelen. I båda gruppdiskussioner kom det också fram att varje informant ansåg att det är nyttigt för dem att kunna flera olika språk på tanke på deras framtid.

Som sagt kom digitaliseringen upp i båda årskursernas svar. Digitaliseringen kan man se både från en positiv och språk förstärkande synvinkel. Det vill säga ungdomarna förstärker sina språkliga kunskaper verbalt (till exempel genom olika videor eller podcaster) när de använder sociala medier. Detta kan dock också ses från en negativ språkliga kunskaper försämrande synvinkel, det vill säga eleverna kan föredra att använda ett visst språk när det gäller sociala medier och med det kan de andra språken lämna åt

sidan. I detta fall är det engelskan som förstärks genom sociala medier och svenskan förblir för det mesta bara som skolspråk. Vilket kan leda till att efter skolplikten är över tappar personen sina kunskaper i svenska.

Genom att språkträdsuppgiften var delad i två olika delar fick jag viktig information gällande informanternas tankegång om sin språkanvändning. Det vill säga själva bilden på språkträdet som informanten skulle färglägga (med den färg som motsvarar ett visst språk) med det språk som de anser att de använder i en viss situation och i den andra delen skulle informanterna öppna upp med ord det som de hade färglagt i första delen.

Som en sammanfattning av jämförelsen mellan åttonde- och femteklassisters svar är att åttondeklassisters svar innehöll större innebörds skillnader än femteklassisters svar. Tyngdpunkten på användningen av olika språk vid åttondeklassister ligger inte lika starkt på skolmiljön som det gör i yngre ålder. Detta är positivt på tanke på att skolplikten är nästan över och därför är detta också ett bevis på att personerna fortsätter att använda sin flerspråkighet också efter skoltiden och med det ser nyttan med flerspråkighet. Vid jämförelse av åttondeklassisters uppfattningar om deras språkkunskaper, märker man också att de anser att de kan färre språk än femteklassister (se figurerna 1–2 och 4–5). Detta kan bero på att femteklassister anser att de kan ett språk då de är i kontakt med språket, medan åttondeklassister anser att de kan ett språk då de själv kan kommunicera på språket. De har alltså en mer realistisk syn på språkkunskaper jämfört med femteklassister. Dock som jag har tidigare konstaterat kan det finnas möjlighet att femteklassister har lika realistisk syn som åttondeklassister när det gäller språkkunskaper men har kommit till kontakt med fler språk än vad åttondeklassister har valt att komma eller haft möjligheten till.

Som kritik mot denna studie kan jag nämna att studien skulle vara ännu mer exakt ifall jag själv skulle ha samlat in materialet för min undersökning och på det viset skulle jag också ha makten att ställa sådana frågor som jag skulle anse att ger mig bredaste möjliga svaret. På grund av att min studie grundar sig på färdigt material kan jag inte heller själv bestämma hur materialet är ihopsamlad.

4 SLUTDISKUSSION

I denna avhandling pro gradu har jag undersökt språkbadslevers uppfattningar om deras språkkunskaper och deras språkanvändning i olika kontexter. Informanterna både i årskurs fem och i årskurs åtta har deltagit i tidigt fullständigt språkbad sedan förskolan. Informanternas modersmål är finska och språkbadet som de gick i utfördes på svenska. Materialet samlades in som en del i projektet *Flerspråkighet i språkbad* (2015) av Karita Mård-Miettinen och Siv Björklund. Materialet analyserades genom kvalitativ innehållsanalys, det vill säga materialet var begränsad till materialet av ovannämnda projektet.

Den första forskningsfråga var: *Vilka språk upplever informanterna som viktiga både nu och i framtiden och hur motiverar de sin rangordning i sina individuella uppgifter och i gruppuppgiften.* Mina resultat visar att alla informanter var enhälliga över att engelskan står i en stor roll i deras liv nu och i framtiden. Språkbadsspråket svenskans roll skiljer sig i femte- och åttondeklassisters rangordningar. Femteklassister anser att svenskan är i en betydelsefull roll medan majoriteten av åttondeklassister anser att svenska förblir som ett skolspråk för dem. Detta visar att digitaliseringen samt användningen av språk står i en stor roll när det gäller språkkunskaper. Vidare visar mina resultat att varje informant ansåg att kunskaper i flera språk är positivt och till nytta också i framtiden.

Den andra forskningsfråga lydde: *Vilka språk rapporterar informanterna att de använder i skolan och i sin vardag utanför skolan?* Mina resultat visar att eleverna använder sig av finska, svenska, engelska, tyska, spanska, franska, japanska och ryska. Majoriteten av informanter ansåg att de använde sig av finska, svenska och engelska, vilka enligt min forskning förblir som grundspråk för språkbadslever.

Den tredje forskningsfråga lydde: *Vilka skillnader och likheter finns det mellan uppfattningar om språkkunskaper och språkanvändning mellan elever i årskurs fem och åtta?* Mina resultat visar att femteklassisters svar är mer bundna till språk som de använder i skolmiljön, detta anser jag är på grund av att kontakten med socialt media är

inte ännu lika stor som åttondeklassisters kontakt är. Åttondeklassister benämnde också att de använder sig mera engelska än vad femteklassister nämnde.

Mitt antagande om att eleverna på årskurs fem rangordnar svenskan högt medan elever på årskurs åtta rangordnar engelskan högt verifieras i undersökningen. Femteklassister ansåg att svenskan är i en betydelsefull roll i deras liv nu och i framtiden medan de flesta av åttondeklassister ansåg att svenskan inte är i en stor roll i deras liv nu eller i framtiden. Jag anser att detta är på grund av engelskans ökad roll i deras språkliga repertoar genom samhällets digitalisering.

Mitt antagande över att informanterna kommer att koppla ihop språkkunskaper med tiden de har varit i kontakt med språken stämde, det vill säga ju längre de hade varit i kontakt med språket desto högre rangordnade de språket. Mitt antagande över att informanterna nedvärderar sina kunskaper i gruppdiskussionssituation stämde vid femteklassisters gruppdiskussionssituation medan det inte stämde vid åttondeklassisters gruppdiskussionssituation. Mitt antagande över att det uppkommer mindre språk i språkträdet än vad det gör i enkäten stämde enbart med Meas svar.

Ända skillnaden som kunde identifieras mellan könen gällde användningen av engelska språket. Det var vanligt för pojkarna att nämna att de använde engelska när de spelar olika spel, medan för flickorna var det vanligt att koppla ihop enbart användningen av sociala medier med engelska språket. Detta betyder att min antagande över att engelskans roll är större än språkbadspråket svenskans roll är delvis korrekt när det gäller majoriteten av informanter i denna undersökning, men könen av informanterna tycks inte ha större roll om hur eller varför de rangordnar språken på ett visst sätt.

Genom att min undersökning är gjort endast med hjälp av materialet i projektet ”Flerspråkighet i språkbad – 2015” kan man inte heller dra slutsatser som skulle omfatta alla språkbadselever i hela landet. För att få bredare resultat borde man göra också en bredare undersökning med flera typer av enkäter och intervjusätt och flera informanter på flera olika orter.

Detta tema kunde vidare forskas på en nationell nivå. Det vill säga ifall språkbads elever på olika orter har olika syn på deras språkanvändning och språkkunskaper. Om det finns skillnader i hur språkbads elever på olika orter ser nyttan i att kunna flera språk samt vilka språk anses vara viktiga på olika orter enligt språkbads elever.

LITTERATUR

- Baker, Colin & Wayne E. Wright (2017). *Foundations of Education and Bilingualism*. 6th edition. Multilingual matters. Bristol, UK.
- Bergroth, Mari (2015). *Kotimaisten kielten kielikylpy*. Vaasa: Vaasan Yliopisto
- Björklund, Siv, Sanna Pakarinen & Karita Mård-Miettinen (2011). *Är jag flerspråkig? Språkbadslevers uppfattningar om sin flerspråkighet*. Vasa: Vasa Universitet.
- Björklund, Siv & Karita Mård-Miettinen (2011). Integrating Multiple Languages In Immersion: Swedish Immersion in Finland. I: Hornberger, Nancy & Colin Baker. *Bilingual education & Bilingualism. Multilingual Matters*. Bristol. Buffalo. Toronto.
- Björklund, Siv & Karita Mård-Miettinen (2018) *Monimuotoinen monikielisyys: yhes lausees saattaa olla ihan helposti kolmee eri kieltä. Kurkistus kielikylpyoppilaiden kielimaailmaan*. Vasa: Vasa universitet.
- Bothello, Joel & Thomas J. Roulet (2018). *The imposter syndrome or the Mis representation of self in Academic Life*. Journal of Management studies. [Citerat 12.10.2020] Tillgänglig: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/joms.12344>
- Buss Martina & Christer Lauren (1998). *Språkbad i ett nötskal. Samhället som språklärare i språkbad*. Centret för språkbad och flerspråkighet. Publikation 1/1998, 5 14. Vasa: Vasa universitet.
- Buss, Martina & Christer Lauren (2008). I: Björklund, Mård-Miettinen, Turpeinen (2008). *Kielikylpykirja – Språkbadsboken*. Vaasan yliopisto. 26–33. [Citerat 12.10.2010] Tillgänglig: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7239/isbn_978-952-476200-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Brutt-Griffler, J. and K. Samimy. (2001). *Transcending the nativeness paradigm*. World Englishes 20/1: 99-106
- Byers, Peggy Yuhas & Wilcox, James R. (1991). *Focus Groups: A Qualitative Opportunity for Researchers*. Journal of Business Communication, vol. 28
- Clance, P. R., & Imes, S. A. (1978). *The Impostor Phenomenon in High Achieving Women: Dynamics and Therapeutic Intervention*. Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 15.

- Crystal, David. (2003). *English as a Global Language*. Cambridge: Cambridge University Press. [Citerat 12.10.2020] Tillgänglig: <http://www.gbv.de/dms/ilmenau/toc/538013370.PDF>
- De Jong, Nivja (2018). *Fluency in Second Language Testing: Insights From Different Disciplines*. [Citerat 12.10.2020] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/5434303.2018.1477780>
- European Commission (2005). *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A New Framework Strategy for Multilingualism*. Brussels: Commission of the European Communities.
- Eysenck, Michael W. (2012). *Fundamentals of cognition. 2nd edition*. Psychology Press. New York, NY.
- Flyman-Mattson, Anna (2017). *Svenska som andraspråk på språkvetenskaplig grund. Språket i klassrummet*. Studentlitteratur AB. Lund
- Grönstrand, Heidi & Kristina Malmio (2011). *Både och, sekä että, Om flerspråkighet, Monikielisydestä*. Porvoo: Bookwell Oy
- Harju-Luukkainen, Heidi (2010). *Sukellus kielikylpyyn, Perustietoa vanhemmille kielikylvystä*. [Citerat 12.10.2020] Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/265569708_Sukellus_kielikylp
- Holopainen, Martti & Pekka Pulkkinen (2012). *Tilastolliset menetelmät*. Sanoma Pro Oy. Helsinki
- Huhtanen, Emmi (2016). *Lasten mediamaailma pähkinänkuoressa*. Mediakasvatusseuran julkaisuja 5/2016. [Citerat 12.10.2020] Tillgänglig: <https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa-1.pdf>
- Kangasvieri, Teija, Elisa Miettinen, Hannele Palviainen, Taina Saarinen & Timo Ala Vähälä (2011). *Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta suomessa. Kuntatason tarkastelu*. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän Yliopisto.
- Kaski, Salla (2019). *Språkbadslevers språkanvändning i olika kontexter*. Vasa: Vasa universitet.

- Kurhila, Salla (2019). *Miten tuemme lapsen monikielisyyttä?* [Citerat 12.10.2020]
Tillgänglig:
https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/suomikoulut/prim104.aspx
- Latomaa, Sirkku (2007). *Oma kieli kultan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen.* Edita Prima Oy. Helsinki.
- Lauren, Christer (1995). *Kielikylpykoulu ja sen taustaa. I: Kielikylpymenetelmä: kielen käyttö mielekkääksi.* Vasa: Vaasan yliopisto.
- Lauren, Christer (1999). *Språkbad – forskning och praktik.* Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 226. Språkvetenskap 36.
- Lauren, Christer (2000). *Kielten taitajaksi – kielikylpy käytännössä.* Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Lauren, Christer (2008). *Varhain monikieliseksi – Kielen oppimisen teoriaa ja käytäntöä.* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Mesh, Gustavo (2009). *The internet and youth culture.* The Hedgehog reviews. [Citerat 12.10.2020]
Tillgänglig
https://www.academia.edu/34625696/The_Internet_and_Youth_Culture
- Rekola, Nina (1987). *Miten Suomeen-palaaajat sopeutuvat.* Virittäjä, 91(4), 584. [Citerat 12.10.2020]
Tillgänglig: <https://journal.fi/virittaja/article/view/38165>
- Sjöberg, Sannina & Mia West (2017). *”Kielikylpy on osa minua”.* Tidigare språkbadselever om sina språk. Vasa universitets rapporter 5. Vasa
- Skolverket (2009). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning.* Rådet för kulturellt samarbete. Utbildningskommittén, Enheten för moderna språk, Strasbourg. På svenska av Skolverket i Sverige. <https://www.skolverket.se/getFile?file=2144>
- Stedje, Astrid & Peter af Trampe (1979). *Språk, individer och grupper – en översikt av tvåspråkighetens huvudfrågor.* I: Tvåspråkighet. Föredrag vid det andra nordiska tvåspråkighetssymposiet. Stockholm: Akdemilitteratur.
- Svenskarna och internet (2018). *Internet stiftelsen.* Version 1.2. [Citerat 12.10.2020]
Tillgänglig: https://internetstiftelsen.se/docs/Svenskarna_och_internet_2018.pdf
- Westerlund, Monica (2009). *Barn i början: språkutveckling i förskoleåldern.* Natur och kultur. Stockholm, Sverige.
- Wideberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken.* Ljungbyhed: IBL Bildbyrå

Östern, Anna-Lena (2000). *Mitt språkträd – Blivande lärare berättar om sin språkliga kulturella identitet. I: Att spana i tiden. Pedagogiska utblickar.* Hansèn, Sjöberg & Eklund-Myrskog (2000). Vasa: Pedagogiska fakultet vid Åbo Akademi.

BILAGA 1

Tehtävä 1

A. Mitä kieliä osaat?

B. Laita osaamasi kielet järjestykseen sen mukaan mitä osaat mielestäsi eniten, toiseksi eniten jne.

C. Perustele, miksi osaat tiettyä kieltä eniten, toiseksi eniten, jne.

Tehtävä 2

Piirrä oma kielipuusi seuraavalle paperille. Mieti mitä kieliä käytät esimerkiksi koulussa (välitunnit, oppitunnit), kotona, harrastuksissa & vapaa-ajalla, kavereiden ja sukulaisten kanssa, lukiessani kirjoja, käyttäessäsi mediaa (esim. tv, lehdet, internet, puhelin, sosiaalinen media), pelatessasi... Voit piirtää puuhun myös lisää oksia ja lisätä myös muita kielenkäyttötilanteita.

Merkitse eri kielet eri värein taulukon mukaisesti.

Kieli	Väri
suomi	sininen
ruotsi	keltainen
englanti	punainen
saksa	tummanvihreä
ranska	lila
espanja	oranssi
venäjä	vaaleanpunainen
italia	ruskea
Jokin muu kieli:	vaaleansininen
Jokin muu kieli:	vaaleanvihreä

Tehtävä 3

Kerro jotain piirtämästäsi kielipuusta (esimerkiksi viidellä lauseella).

Gruppdiskussion

Mitä kieliä uskotte tarvitsevanne tulevaisuudessa? Perustelkaa miksi ajattelette näin.

Miettikää alla kuvattuja tilanteita. Miettikää mitä teette... A) jos ette ymmärrä riittävästi toisen puhetta kun kommunikoitte kielikylypykielellä tai vieraalla kielellä? B) jos ymmärrätte vain osan lukemastanne kielikylypykielisestä tai vieraskielisestä tekstistä? C) jos kirjoittaessanne kielikylypykielellä tai vieraalla kielellä ette muista jotain sanaa tai ette muista miten se kirjoitetaan? D) Kertokaa joku oma esimerkki kohtien a), b) ja c) tilanteista.

Kuvitelkaa, että olette tekemässä ryhmätyötä/teematyötä jollain tunnilla. Mitä kieliä käytätte kun teette ryhmätyötä/teematyötä a) kemian/biologian tunnilla b) englannin tunnilla c) historia tunnilla d) ranskan/espanjan/saksan tunnilla e) äidinkielen tunnilla.

Tarkastelkaa alla olevaa tekstiä. Lukekaa teksti ensin itsekseen. Miettikää sitten yhdessä mistä tekstissä puhutaan? Onko siinä tuttuja sanoja? Päätelkää yhdessä.

”Hét klimaat verandert. In sommige gebieden valt veel meer regen en in andere gebieden juist veel minder. Op veel plekken wordt het wamer. Lekker, zou je kunnen denken, maar de opwarming van de aarde heeft enorme gevolgen voor de natuur. Zo krijgen ijsberen het wel èrg warm onder hun poten. Het poolijs smelt, waardoor ijsberen en pinguïns hun leefgebied verliezen.”

Millainen on mielestänne monikielinen ihminen? Perustelkaa. Oletteko itse mielestänne monikielisiä? Miksi/miksi ette?